

Marko

sanekpakpa le,

Yitso 1

¹Yesu Kristo, Nyɔŋmɔ bi le, sanekpakpa le shishijee

(1,2-8. Mat. 3,1-12. Luk. 3,1-18. Yoh. 1,19-30.)

²Tamɔ bɔni aŋma ye gbalɔ Yesaia wolo le mli ake: **“Naa, miitsu mibɔfo le ke miitsɔ ohie, mɔ ni aaasaa ogbe le atoo le.”* *Mal. 3,1. Mat. 11,10.

³“Mɔ ko gbee miibo ye ŋa le nɔ ake: Nyɛsaa Nuntsɔ le gbe le, nyejajea etempɔŋi le trɔmɔɔ!” Yes. 40,3.

⁴Yohane ba ni ebaptisi ye ŋa le nɔ, ni eshie tsuitsakemɔ baptisimɔ ni ake naa eshaifaa.

⁵Ni aje Yudea shikpɔŋ le fɛe nɔ ke Yerusalem aba eŋɔɔ, ni ebaptisi amɛ fɛe ye Yordan faa le mli, beni amɛjajeɔ amɛhe eshai le.

⁶Ni Yohane le, yoma hetsoi atade ewoɔ, ni wolokpɔaa ekefio emliteŋ, ni eyeɔ baalabii ke ŋanɔ wo.

⁷Ni eshie ake: Mɔ ni baa ye miseɛ le ehe wa fe mi, ni misaaa mɔ ni kotoo shi feneɔ etokotai anaa kpɔã.

⁸Mi le, nu mike baptisio nye; shi le le eke Mumɔ krɔŋkrɔŋ aaabaptisi nye.

(9-11. Mat. 8,13-17. Luk. 3,21. 22. Yoh. 1,31-34.)

⁹Ni nakai gbii le amlɛ le eba mli ake Yesu je *Nazaret ye Galilea eba, ni ehã Yohane baptisi le ye Yordan mli.

*Luk. 2,51.

¹⁰Ni amrɔ ni ejeɔ kpo ye nu le mli le, ena ake ŋwei naa egble hanŋ, ni Mumɔ le mikpleke shi tamɔ okpo kemiiɛba enɔ.

¹¹Ni gbee je ŋwei le keɛ: Bo ji misuɔmɔ bi le, bo ohe tsui mina! 9.7.

(12. 13. Mat. 4,1-11. Luk. 1,1-18.)

¹²Ni amrɔ le Mumɔ le kpla le ketee ŋa le nɔ.

¹³Ni eye gbii nyɔŋmai ejwe ye ŋa le nɔ, ni satan ka le, ni ke ŋaŋ kooloi le hi shi, ni ŋwei bɔfoi basɔmɔ.

(14. 15. Mat. 4,12-17. Luk. 1,14. 15.)

¹⁴Agbene beni amɔ Yohane sɛɛ le, Yesu ba Galilea, ni ebashie Nyɔŋmɔ Maŋtseyeli le he sanekpakpa le,

¹⁵ni keɛ: *Be le eshe, ni Nyɔŋmɔ Maŋtseyeli le enina nye: nyetsakea nyetsuiian, ni nyehea sanekpakpa le nyeyea! *Gal. 4,4.

(16-20. Mat 4,18-22. Luk 5,1-11.)

¹⁶Ni beni ehoo ye Galilea ʒsho le naa le, ena Simon ke enyemi Andrea ake amemiihe ye ʒsho le mli; ejaake wolei ji ame.

¹⁷Ni Yesu kee ame ake: Nyebanyiea misee, ni mafee gbomei ahe wolei.

¹⁸Ni amro le ameshi ameyai le ni amebanyie esee.

¹⁹Ni beni eje jei eyaa hie fioo le, ena Yakobo, Zebedeo bi le, ke enyemi Yohane ni ame hu ameye lele mli amemiikpe ameyai le.

²⁰Ni amro le etse ame; ni ameshi ametse Zebedeo ke apaafoi le ye lele le mli, ni amebanyie see.

(21-28. Luk. 4,31-37.)

²¹Ni amebote Kapernaum. Ni hejoomogbi le no nonj le etee kpeehe le ni eyatsdo nii.

²²Ni *amena kpe amehhe ye enitsdomo le hewo, ejaake etsdo ame nii ake mo ni yoo hegbe, shi jee tamawolorjmalbi le. *Mat. 7,28. 29.

²³Ni mo ko ye amekpeehe le ni mumo foy yoo emli, ni ebdi blomo ake:

²⁴Fdomo! *mee sane wokeo yoo, Yesu Nazarenyo? Oba wohie kpataamo! Mile mo ni jio, tbo ji Nyojmo Mo krjkrj le. *5,7. †Lal. 16,10.

²⁵Ni Yesu fa eyi ekee: Bu naa, ni je emli!

²⁶Ni mumo foy le ha esho, ni eblo ke gbee wale, ni eje emli. 9,26.

²⁷Ni mei le fee he jo amehhe, ni amebibii amehhe ake: Meni ne? mee tsdomo hee ne? ejaake ke hewale efaa mumoi fdaji le po, ni ameboo toi!

²⁸Keke ni egbei hehe ketee Galilea niiaj fee.

(29-34. Mat. 8,14-17. Luk. 4,38-41.)

²⁹Ni ameye kpeehe le nonj pe ni ameke Yakobo ke Yohane tee Simon ke Andrea we le.

³⁰Shi Simon shaayoo le ka shi ke fulu. Ni amro le amekke le.

³¹Ni ebamo enine shi ni ewo eno, ni fulu le tse ye eno amro, ni esdomo ame.

³²Ni gbekke, beni hulu enyo shi le, ameke helatsemei ke mei ni daimonioi yoo amemli fee ba eho.

³³Ni manj le fee bua amehhe naa ye agbo le naa.

³⁴Ni etsa mei pii ni yeyeo helai sratoi le, ni efamo daimonioi pii, ni *daimonioi le ejmee ame gbe ni amewie, ejaake amele le. *Luk. 4,41. Bof. 16,17. 18.

(35-39. Luk. 4,42-44.)

³⁵Ni manke mra, beni hie gbleko le, etee shi ni eje kpo etee jano he ko, ni eyasole ye jei.

³⁶Ni Simon ke mei ni ke le yoo le tiu le.

³⁷Ni beni ameyana le le, kee le ake: Bo, mei fee tao nee.

³⁸Ni ekee ame ake: Nyehaa woyaa maji ni jwewe wohewohewo nee amli, koni mayashie ye jei hu; ejaake no hewo miba.

³⁹Ni eyashie ye amekpeehei ni yoo Galilea le fee, ni efamo daimonioi hu.

(40-45. Mat 8,2-4, Luk. 5.12-16.)

⁴⁰Ni kpitiyelɔ ko ba enɔɔ batutɔle ni ekula ehie ekee: Keji oosumɔ le, oonye ohã mihe atse.

⁴¹Ni Yesu musun tsɔ le ye ehewɔ, ni ekpã enine mli eta ehe, ni ekee le ake: Miisumɔ, ohe atse!

⁴²Ni beni ekee nakai le, amrɔ le kpiti le tã ye ehe, ni ehe tse.

⁴³Ni amrɔ le ewo le gbɛ ni *etswa enaa man ake: *3,12; 7,36.

⁴⁴Kaakwe ni okɛɛ mɔ ko nɔ ko; shi mon yaa ni okɛ ohe ayatsɔɔ osofo le, ni *oshã afɔle ni Mose eto le, ye ohetsuumɔ hewɔ, koni no afee odase ahã amɛ. *3 Mose 14,2-32.

⁴⁵Shi le le, beni eje kpo le, ebɔi sane le gbaa ni ehã egbɛ eshwã bɔni Yesu nyɛɛɛ aje fanɔ abote man ko mli dɔnɔ; shi ehi na le nɔ hei komei, ni mei jeɔ he fee he baa enɔɔ.

Yitso 2

(2,1-12. Mat. 9,1-8. Luk. 5,17-26.)

¹Ni gbii komei aseɛ le eba Kapernaum ekonɔ. Ni anu ehe ake eye shã;

²ni amrɔ le mei pii babua amehɛ naa, ni amɛnaaa gbɛ ye agbo le naa tete. Ni ewie etsɔɔ amɛ.

³Ni ake mɔ ko ni yeɔ kuumɔhela, ni mei ejwe tre le ba enɔɔ.

⁴Ni ake nɔ ni mei pii le ahewɔ le amɛnaaa gbɛ ni amɛke le ashe enɔɔ le, ameyafã tsu ni eyoo mli le yiteɔ, ni

amegbu flɔ, ni ameshi saa ni helatse le kã nɔ le ketsɔ jei kebayi shi.

⁵Ni beni Yesu naa amehemɔkeyeli le, ekee helatse le ake: Bi, anɔ ohe eshai le afa o!

⁶Shi wolonmãlo le atɛɔ komei ni tra jei le susu ye ametsuiian ake:

⁷Mɛɛ hewɔ mɔnɛ wieɔ neke musubɔɔwiemɔi nɛɛ? Namɔ aaanye ke eshai afa, ake ja Nyɔnmɔ kome pɛ? Yes. 43,25.

⁸Ni amrɔ ni Yesu yoo ye emumɔ le mli ake amemiisusu neke ye amemli le ekee amɛ ake: Mɛɛba nyesusuo neke nii ye nyetsuiian?

⁹Nɔ ni aaakɛɛ mɔ ni ekumɔ le ake: Anɔ ohe eshai le afa o le, aloo nɔ ni aaakɛɛ: Tee shi, wo osaa le ni onyie le, te emli nɔ ni keemɔ jraa?

¹⁰Shi beni afee ni nyɛna ake gbɔmɔ bi le le ye hegbe ye shikpɔn le nɔ ake enɔɔ eshai efaa le, (ekee mɔ ni ekumɔ le ake:)

¹¹Miikɛɛ o ake: Tee shi, wo osaa le ni oya owe!

¹²Ni amrɔ le etee shi, ni ewo esaa le ni eje kpo ye amɛ fee amehie, ni amɛ fee amɛnaa kpe amehɛ, ni amɛwo Nyɔnmɔ hie nyam amɛke: Wɔnako enɛ eko dã!

(13-17. Mat. 9,9-18. Luk. 5,27-32.)

¹³Ni eje kpo ekonɔ ketee nshɔ le naa; ni asafo le fee ba enɔɔ, ni ewie etsɔɔ amɛ.

¹⁴Ni beni ehoo le, ena Levi, Alfeo bi le, ni eta toohemɔhe le, ni ekee le ake: Nyiemɔ misɛ! Ni ete shi enyie esɛɛ.

¹⁵Ni eba mli ake, beni eta niyenii ahe ye no shia le, tooheloi ke eshafeeloi pii hu ke Yesu ke ekaseloi le baye nii; ejaake ameyi fa, ni amenyie esee.

¹⁶Ni woloḡmāloi le ke Farisifoi le, beni amena ake eke eshafeeloi ke tooheloi le miye nii le, amekēē ekaseloi le ake: Mēeba ni eke eshafeeloi ke tooheloi yeo nii ni eke ame nuō nēē?

¹⁷Shi beni Yesu nu le, ekēē ame ake: Mei ni yōō hewale le, tsōfātse he ehiaaa amē; shi moḡ mei ni he yeo le. Mibaaa jaloi atsemō, shi eshafeeloi moḡ ni ametsake ametsui.

(18-22. Mat. 9,14-17. Luk 5.33-38.)

¹⁸Ni Yohane kaseloi le ke Farisifoi le fōō ḡmāahile. Ni amēba eḡōō amēbakēē le ake: Mēeba ni Yohane ke Farisifoi le akaseloi le hiō ḡmāa, ni okaseloi le ehiii ḡmāa le?

¹⁹Shi Yesu kēē ame ake: Ani yookpeemō bee bialoi le aaanye ḡmaa ahi bee mli ni ayemfrowu le ke ame yōō le? Gbii abō ni ayemfrowu le ke ame yōō le, amenyeyḡ ḡmaa amēhi.

²⁰Shi gbii aaaba ni aaḡḡ ayemfrowu le kēaaḡe amēḡōō; ni no dani amēaahi ḡmāa, ye no gbi le nō.

²¹Mō ko eḡōōō mamanaa hee etaaa atade momo; ejaake kule mamanaa hee ni ḡḡ ta ni etsi flō le yeo atade momo le, ni flō le lēō.

²²Ni mō ko ḡōōō wain hee woōō wolotōi memēji amlī; no le wain hee le aaafle wolotōi le, ni wain le

aaashwie shi, ni wolotōi le aaafite; shi moḡ wain hee le wolotōi hei amlī akēwoō.

(23-23. Mat. 12,1-8. Luk. 6,1-5.)

²³Ni eba mli ake Yesu yatsō ablerḡmō mli ye heḡōōmōḡbi le nō, ni ekaseloi le, beni ameyaa le, amēbōi abletsei le kuumō ke kpeḡmō.

²⁴Ni Farisifoi le kēē le ake: Kwe, mēeba amēfēō nō ni ejaaa gbē ye heḡōōmōḡbi le nō nēē?

²⁵Shi ekēē ame ake: Ani nyēkaneko dā nō ni David fee, beni efi le ni hōmō ye le ke mei ni ekēnyie le?

²⁶*bōni ebote Nyōḡmō we le ye osōfonukpa Abiatar yinō le, ni eye hiēmaa aboloi le ni mō ko bē hegbe ake eyeō †ake ja osōfoi le kēkē le, ni ehā mei ni ke le nyie le hu eko le? *1 Sam 21,7. †3 Mose 24,9.

²⁷Ni ekēē ame ake: Gbōmō le hewō ato heḡōōmōḡbi le, shi jēē heḡōōmōḡbi le hewō abō gbōmō. 5 Mose 5,14.

²⁸No hewō le heḡōōmōḡbi le po nunḡtsō ji gbōmō bi le.

Yitso 3

(3,1-5. Mat. 12,9-14. Luk. 6,6-11.)

¹Ni etee kpeehe le ekonḡ. Ni nuu ko ye jei ni enine kome egbo;

²ni amēsra le ake eeetsa le ye heḡōōmōḡbi le nō lo; koni ameyaflo enaa.

³Ni ekēē mō ni nine egbo le ake: Tee shi ni obadamō teḡ!

⁴Ni ekɛɛ amɛ akɛ: Ani hejɔɔmɔgbi ɛ nɔ ɛ eja akɛ afeɔ ekpakpa loo afeɔ efɔŋ? akɛ ahereɔ susuma yiwala loo agbeɔ ɛ? Shi amɛ ɛ amɛtswaaa amɛdaaŋ.

⁵Ni ekwɛ amɛhieiaŋ kekpe kɛ *mlifu, ejaake edɔ ɛ akɛ amɛtsui wa nekɛ, ni ekɛɛ nuu ɛ akɛ: Kpã onine ɛ mli! Ni ekpã mli, ni atsa enine ɛ, ni eye emuu tamɔ ekome ɛ. *Yoh. 11,38.

⁶Ni Farisifoi ɛ je kpo, ni amrɔ ɛ amɛkɛ *Herodebii ɛ tee eyi nɔ apam, bɔni amɛaafee ni amɛkpãtã ehie. *Mat. 22,16.

(7-11. Mat. 12,15. 16. Luk 6,17-19.)

⁷Ni Yesu kɛ ekaselɔi ɛ gbɩa amɛhe shi ketee ŋshɔ ɛ naa; ni mɛi pii je Galilea nyie esɛɛ kɛ mɛi ni je Yudea

⁸kɛ Yerusalem kɛ Idumea kɛ Yordan sɛɛ, kɛ mɛi ni je Tiro kɛ Sidon niaan fɛɛ, — mɛi babao diɛŋtɛ ni nu nii ni efɛɛ ɛ, amɛba eŋɔɔ. Mat. 4,25.

⁹Ni ekɛɛ ekaselɔi ɛ akɛ amɛsaa lele bibioo ko amɛhã ɛ ye asafo ɛ hewɔ, koni amɛkamia ɛ.

¹⁰Ejaake etsa mɛi pii hewɔ ɛ, mɛi ni helai hiehie amɛ ɛ fɛɛ bu keba enɔ, koni amɛbatra ehe.

¹¹Ni mumɔi fɔɔji ɛ, kɛ amɛna ɛ ɛ, amɛhoɔ amɛgbeɔ shi ye ehie, ni amɛblɔɔ akɛ: *Bo ji Nyɔŋmɔ bi ɛ! *Luk. 4,41.

¹²Ni etswa amɛnaa maŋ veveeve akɛ amɛkajie ɛ shi.

(13-19. Mat. 10,1-4. Luk. 6,12-16.)

¹³Ni etɛe gɔŋ ɛ nɔ, ni etɛɛ mɛi ni ɛ diɛŋtɛ etaɔɔ ɛ, ni amɛba eŋɔɔ.

¹⁴Ni ehala mɛi nyɔŋma kɛ enyɔ, koni amɛkɛ ɛ abahi shi, ni etsu amɛ shiemɔ,

¹⁵ni amɛna hegbe amɛkɛ tsa helai ɛ, ni amɛkɛ fã daimonioi ɛ hu.

¹⁶Ni ewo Simon gbɛi akɛ Petro;

¹⁷ni Yakobo, Zebedeo bi ɛ, kɛ Yohane, Yakobo nyɛmi ɛ, ewo amɛ gbɛi akɛ Boanerges, eshishi ji: nyɔŋmɔshimɔ bii; Luk. 9,54.

¹⁸kɛ Andrea, kɛ Filipo, kɛ Bartolomeo, kɛ Mateo, kɛ Toma, kɛ Yakobo, Alfeo bi ɛ, kɛ Tadeo, kɛ Simon, Kananyo ɛ,

¹⁹kɛ Yuda Iskariot, mɔ ni tsɔɔ esɛɛgbɛ ɛ.

²⁰Ni amɛba shĩa. Ni asafo ɛ naa bakpe shi ekorŋ, ni nii po amɛwooo yeli.

²¹Ni beni ehe gbɔmɛi ɛ nu he ɛ, amɛ ba ɛ mɔmɔ, ejaake amɛkɛɛ: Eyij miikã ɛ.

(22-30. Mat. 12,24-32. Luk 11,15-22; 12,10.)

²²Ni woloŋmãlɔi ɛ ni je Yerusalem ba ɛ kɛɛ akɛ: Beelzebul ye emli, ni daimonioi alumɔ ɛ hewale naa efãa daimonioi ɛ.

²³Ni etɛɛ amɛ keba eŋɔɔ ekɛɛ amɛ ye abebuai amlɩ akɛ: Te satan afee tɛŋŋ afã satanaŋ?

²⁴Ni keji Maŋtseyeli ko gba wo ɛ diɛŋtɛ ehe ɛ, nakai Maŋtseyeli ɛ nyɛŋ shi adamɔ.

²⁵ Ni keji shīa ko gba wo le diertse ehe le, nakai shīa le nyer shi adamo.

²⁶ Ni keji satan tee shi ewo le diertse ehe ni egba emli le, enyer shi edamo, shi moŋ enaagbee ji no.

²⁷ Mo ko nyer hewalo we abote ni eyaha enii, ake ja efi hewalo le, no dani eenye ewe le nii eha.

²⁸ Leeley, miikēe nye ake: Aaŋo gbomei abii ahe eshai ni ameaafee fee afa ame ke musuboo wiemoi ni ameaawie hu;

²⁹ shi mo ni boo musu shio Mumo Krongrong le, enaŋ faa keyashi naano; shi moŋ eye fo kemiiya naano.

³⁰ Ejaake amekēe ake: Mumo foŋ ye emli. K. 22.

(31-35. Mat. 12,45-50. Luk. 8,19-21.)

³¹ Kēke ni enye ke enyemimele le ba, ni amebadamo gbeseē, ni ametsu aba eŋoo abatse le.

³² Ni asafō le tra shi ye ehe. Ni kēe le ake: Naa, onye ke onyemimele ye gbe le see amemiitao o.

³³ Ni ehēe no ekēe amē ake: Namō ji minye, ni namei ji minyemimele le?

³⁴ Ni ekwe mei ni tra ehewo le ahisiaŋ kekpe, ni ekēe: Naa, minye ke minyemimele ne!

³⁵ Ejaake mo fee mo ni aafee Nyōŋmō suōmōnaani le, le nōŋŋ ji minyeminuu ke minyemiyoo ke minye.

Yitso 4

(4,1-20. Mat 13,1-23. Luk. 8,4-15.)

¹ Ni ebōi nitsōōmō ekōŋŋ ye ŋsho le naa. Ni mei pii bua amēhe naa ye ehewo, no hewo le ebote lele le mli ni eyata shi ye ŋsho le hiē, ni asafō le fee bua shi ye ŋsho le naa.

² Ni etsōō amē nii pii ye abebuai amli, ni ekēe amē ye enitsōōmō le mli ake: Nyēboa toi!

³ Naa, nidulo yiŋ etee dumo.

⁴ Ni eba mli ake, beni eduo le, eko yashwie gbe toi, ni ŋwei loofōji ba amebaklo.

⁵ Ni eko yashwie tesai no, he ni enaaa su pii ye, ni akēni enaaa su ni mli kwō hewo le, kwē oya;

⁶ shi beni hulu je le, eboda, ni ebe fā ko hewo le eŋla.

⁷ Ni eko yashwie ŋmeii aterŋ, ni ŋmeii le hole amēhe no ni amēgbe no ni wooo yibii.

⁸ Shi eko yashwie shikpōŋ kpakpa no, ni ewo yibii: ekwē ni eda ni eba, eko nyōŋmai etē, eko nyōŋmai ekpaa, ke eko oha.

⁹ Ni ekēe: Mō ni yōo toii ni ekēanu le, hā ni enu.

¹⁰ Ni beni shwe ekome le, mei ni yōo ehewo le ke mei nyōŋma ke enyo le bi le abe le shishi.

¹¹ Ni ekēe amē ake: Nyē le, aŋo Nyōŋmō Maŋtseyeli he teemo sane le

ahã nye ake nyele; shi *mei ni yɔɔ sɛɛ
 ɛ, abebuai amlɪ ake amɛ aaawie nii
 fɛɛ; *1 Kor. 5,12.

¹² “koni naa ɛ amɛna nɛɛ, shi
 amɛkayoo sɛɛ, ni nu ɛ amɛnu nɛ, shi
 amɛkana shishi; koni amɛkakpale
 gbikogbiko, ni aɲɔ amɛhe eshai ɛ afa
 amɛ.” Yes. 6,9. 10.

¹³ Ni ekɛɛ amɛ ake: Kɛ nyɛleɛ abɛ
 nɛɛ ɛ, belɛ tɛ nyɛaafɛɛ tɛɲɲ mɔ ni
 nyɛaale abɛi ɛ fɛɛɲ?

¹⁴ Nidulo ɛ duɔ wiɛmɔ ɛ.

¹⁵ Shi mɛnɛmɛi ji mɛi ni yɔɔ gbɛ
 toi ɛ: he ni aduɔ wiɛmɔ ɛ yɛ, ni
 beni amɛnu ɛ, amrɔ ɛ satan baa
 ni ebashraa wiɛmɔ ɛ ni adu yɛ
 amɛtsuiiaɲ ɛ.

¹⁶ Nakai nɔɲɲ kɛ mɛi ni aduamɛ yɛ
 tɛsai nɔ ɛ ji mɛi ni nuɔ wiɛmɔ ɛ, ni
 amrɔ ɛ amɛkɛ miishɛɛ mɔɔ mli,

¹⁷ shi amɛbɛ shishifã yɛ amɛ
 diɛɲtɛ amɛmli, hɛwɔ ɛ bee fioo ko
 kɛkɛ amɛhiɔ shi, ni kɛ amanɛhulu
 loo yiwalɛ tɛɛ shi yɛ wiɛmɔ ɛ hɛwɔ
 ɛ, ɛtsɛɛ kɛkɛ ni amɛnane tɔtɔɔ.

¹⁸ Ni mɛi ni aduamɛ yɛ ɲmɛii atɛɲ
 ɛ ji mɛi ni nuɔ wiɛmɔ ɛ,

¹⁹ shi jɛ nɛɛɲ he naagbamɔ kɛ
 ninamɔ he lakamɔ kɛ nii krokomɛi
 ahe akɔnɔ yabotɔɔ mli, ni amɛgbɛɔ
 wiɛmɔ ɛ, ni woɔo yibii. 10,23. 24.

²⁰ Ni mɛnɛmɛi ji mɛi ni adu yɛ
 shikpɔɲ kpakpa nɔ ɛ: mɛi ni nuɔ
 wiɛmɔ ɛ, ni amɛmɔɔ mli, ni amɛwoɔ
 yibii, eko nyɔɲmai ɛtɛ, eko nyɔɲmai
 ɛkpaa, kɛ eko oha.

(21-25. Luk. 8,16-18.)

²¹ Ni ekɛɛ amɛ ake: Ani ake kane
 maa tsɛsɛ loo saatso shishi? Ani jɛɛ
 kanɛtso nɔ aɲɔ maa? Mat. 5,15.

²² Ejaake nɔ ko bɛ ni abu nɔ, ni
 agblɛɲ naa, ni nɔ ko hu bɛ, ni akɛtɛɛ
 ni ajieɲ ɛ shi. Mat. 10,26. Luk. 12,2.

²³ Kɛji mɔ ko yɛ toii ni ekɛanu ɛ, hã
 ni enu.

²⁴ Ni ekɛɛ amɛ ake: Nyɛkwɛa nɔ ni
 nyɛnuɔ ɛ jogbaɲɲ! Nɔ nyɛkɛsusuɔ
 ni nyɛkɛsusuɔ ɛ, no aaɲɔ-susu ahã
 nyɛ, ni aaafata he ahã nyɛ mɛi ni
 nyɛnuɔ ɛ. Mat. 7,2.

²⁵ Ejaake mɔ ni yɔɔ nɔ ko ɛ, aaahã
 ɛ; ni mɔ ni bɛ nɔ ko ɛ, aaahɛ nɔ ni
 eyɔɔ ɛ tɛtɛ yɛ ɛdɛɲ. Mat. 13,12.

²⁶ Ni ekɛɛ: Bɔni Nyɔɲmɔ Maɲtɛyɛli
 ɛ yɔɔ nɛ: ɛtamɔ bɔni mɔ ko ɲɔɔ
 dumɔnii shwãa shikpɔɲ;

²⁷ ni eyawɔɔ ni ɛtɛɔ shi nyɔɔɲ kɛ
 shwane, ni dumɔnii ɛ kwɛɔ ni ɛdaa,
 ni no leeɛ bɔni fɛɛ; Yak. 5,7.

²⁸ ejaake shikpɔɲ diɛɲtɛ woɔ yibii,
 jwei ɛ tsutsu, kɛ fɛɛ sɛɛ ɛ ɲmãatso
 ɛ, ni no sɛɛ ɛ ɲmãa ɛ diɛɲtɛ yɛ
 ɲmãatso ɛ yi.

²⁹ Shi kɛ yibii ɛ tsu ɛ, amrɔ ɛ
 eha ake nikpamɔ kakla ɛ yaa; ejaake
 nikpamɔ eshɛ.

(30-34. Mat. 13,31. 32. 34. Luk. 13,18. 19.)

³⁰ Ni ekɛɛ: Mɛni he wɔɔɲɔ Nyɔɲmɔ
 Maɲtɛyɛli ɛ wɔtɔ, aloo mɛɛ abɛ
 wɔɔbu yɛ he?

³¹ Etamə sinapi wu kuli kome ni beni aduə yə shikpəŋ lə eji wu bibioo fe shikpəŋ lə nɔ wui fɛɛ;

³² shi kɛ adu lɛ, ekwɛɔ ni edaa fe shwie bai fɛɛ, ni egblaə niji kplei, bəni ŋwei loofəji lɛ aaanyɛ afee tsui yɛ ehəŋ lɛ shishi.

³³ Ni ebu nɛkɛ abei pii eke wie wiemə lɛ etsɔɔ amɛ, bəni amɛaanyɛ amɛnu shishi.

³⁴ Ni abebuai amlɛ səŋŋ kɛkɛ eke amɛ wiew; shi kɛ shwɛ amɛ kɛkɛ lɛ, etsɔɔ ekaselɔi lɛ fɛɛ shishi.

(35-41. Mat. 8,18. 23-27. Luk. 8,22-25.)

³⁵ Ni no gbi lɛ nɔ nəŋŋ, beni she gbɛkɛnaashi lɛ, ekɛɛ amɛ akɛ: Nyɛhãə wəfoa ŋshə lɛ keyaa esɛɛgbɛ.

³⁶ Ni amɛshi asafo lɛ, ni amɛŋɔ lɛ bəni eyɔɔ yɛ lɛlɛ lɛ mli lɛ nəŋŋ kɛtɛɛ; ni lɛji krokomei hu fata ehe.

³⁷ Ni ahum babao batswa, ni ŋshəkɛi kumə wo lɛlɛ lɛ mli, ni eehe eyi.

³⁸ Ni lɛ lɛ eyɛ lɛlɛ lɛ sɛɛgbɛ, ni ekã sune nɔ ewɔ. Ni amɛtsɛ lɛ, ni amɛkɛɛ lɛ akɛ: Tsɔɔlɔ, ni wɔlaajɛɔ nɛɛ ojwɛŋŋ nɔ?

³⁹ Ni ete shi efã kɔɔyɔɔ lɛ yi, ni ekɛɛ ŋshə lɛ akɛ: Bu onaa ni ofee diŋŋ: Ni kɔɔyɔɔ lɛ fɔɔ tswaa ni eŋmɛ dɛmm.

⁴⁰ Ni ekɛɛ amɛ akɛ: Mɛɛba nyɛsheɔ gbeyei nɛkɛ? te tɛŋŋ ni nyɛbɛ heməkɛyeli nɛɛ?

⁴¹ Ni amɛshe gbeyei naakpa, ni amɛkɛkɛkɛ amɛhe akɛ: Namə po nɛ, ni kɔɔyɔɔ kɛ ŋshə tɛtɛ bɔɔ lɛ toi nɛɛ?

Yitso 5

(6,1-20. Mat. 8,28-34. Luk. 8,26-39.)

¹ Ni amɛba ŋshə lɛ sɛɛ yɛ Gadarabii ashikpəŋ lɛ nɔ.

² Ni beni ekpleke lɛ, amrə lɛ nuu ko ni mumə fəŋ yɔɔ emli jɛ gbɔhii abui lɛ amli kɛ lɛ bakpɛ.

³ Ni gbɔhii abui amlɛ ehɔ, ni mɔ ko mɔ ko nyɛɛɛ kɔsɔŋkɔsɔi po awo lɛ.

⁴ Ejaake awo lɛ gboklɛ kɛ kɔsɔŋkɔsɔi aaahuu, shi etsɛɛɔ kɔsɔŋkɔsɔi lɛ, ni ekumɔɔ gboklɛ lɛ, ni mɔ ko mɔ ko nyɛɛɛ ehe ajɔɔ;

⁵ ni daa nɛɛ nyɔɔŋ kɛ shwane fɛɛ lɛ gbɔhii abui lɛ kɛ gɔji lɛ amlɛ eyɔɔ, ni eblɔɔ ni eke tɛi flɔɔ ehe.

⁶ Shi beni ena Yesu yɛ shəŋŋ lɛ, ejo foi kɛba eŋɔɔ, ni ebakula shi yɛ ehie;

⁷ ni ebo kɛ gbɛɛ wale ekɛɛ: Mɛni sane mike o yɔɔ, Yesu, Nyɔŋmɔ ni yɔɔ ŋwei shəŋŋ lɛ bi? Mina Nyɔŋmɔ, akɛ kaapɛŋ mi! 1.24.

⁸ Ejaake ekɛɛ lɛ akɛ: Jɛ gbɔmɔ nɛ mli, bo mumə fəŋ!

⁹ Ni ebi lɛ akɛ: Tɛ ogbɛiŋ? Ni ehɛɛ nɔ ekɛɛ: Migbɛi ji Legio, ejaake wəyi fa.

¹⁰ Ni ni ekpa fai naakpa akɛ ekashwie amɛ yɛ jɛi niiaŋ.

¹¹ Shi kplotɔi ku kplɛ ko yɛ jɛi miye nii yɛ gəŋ lɛ he.

¹² Ni daimonioi lɛ fɛɛ kpa lɛ fai amɛkɛɛ: Hã wəya kplotɔi lɛ atɛŋ ni wəyabote amɛmli.

¹³ Ni amrə lɛ Yesu eŋmɛ amɛ gbɛ. Ni mumɔi fɔɔji lɛ jɛ kpo, ni amɛyabote

kplotoi le amlí, ni kuu muu le fee wo foi keje goŋ le nɔ kekpleke shi keyashwie ŋshɔ le mli, (shi ameyi aafee akpei enyɔ,) ni amegboi ye ŋshɔ le mli.

¹⁴Ni mei ni kwɛɔ amɛ le jo foi, ni ameyagba ye maŋ leŋ ke ŋmɔji le amlí. Ni ameje kpo amɛbakwɛ nɔ ni afee le;

¹⁵ni amɛba Yesu ŋɔɔ, ni amɛbana mɔ ni daimonioi Legio hi emli le, akɛ eta shi ni ewo atade ni ehie etserɛ le; ni efee amɛ gbeyei.

¹⁶Ni mei ni naa le gba amɛ nɔ ni afee mɔ ni daimonioi yɔɔ emli le, ke kplotoi le ahe sane le.

¹⁷Ni amɛbɔi le faikpamɔ akɛ eje amɛkpokpai le nɔ eya.

¹⁸Ni beni eboteɔ lele le mli le, mɔ ni daimonioi hi emli le kpa le fai akɛ ehã ekɛ le ahi shi.

¹⁹Shi Yesu ekplɛɛ le, shi moŋ ekɛɛ le akɛ: Yaa owe ke bodienɗtɛ owekumɛi le aŋɔ, ni oyagba amɛ nii wuji ni Nuŋtsɔ le efee ehão ke mɔbɔ ni ena o le.

²⁰Ni eyiŋ etee, ni eyabɔi nii wuji ni Yesu efee ehã le le shiemɔ ye *Dekapoli; ni efee amɛ fee naakpɛɛ. ^{*7,31.}

²¹Ni beni Yesu ke lele le fo ŋshɔ le kɛba sɛɛ le, mei pii babua amɛhe naa ye ehe; ni eye ŋshɔ le naa.

(22-43. Mat. 9,18-26. Luk. 8,41-56.)

²²Keke ni kpeehe le onukpai le atɛŋ mɔ kome ni atɛɔ Yairo le ba, ni beni ena le le, eho ekula shi ye enaji anaa,

²³ni ni ekpa fai aaahuu ekɛɛ akɛ: Gbo mibiyoo fioo heɔ agbo nɛɛ; hewɔ le ba ni okɛ *oniji abashwie enɔ, ni ehe awa le, ni eyi ana wala. ^{*7,32.}

²⁴Ni ekɛ le tee; ni mei pii nyie esɛɛ, ni amɛ mɔa le.

²⁵Ni yoo ko ni he yeɔ ke lá fɔsemɔ afii nyɔŋma ke enyɔ,

²⁶ni ena nɔ babao ye tsofãtsemɛi pii adɛŋ, ni efite edɛŋ nii fɛɛ, ni kɛle ehiko hãko le kwraa, shi wu moŋ ewoɔ le;

²⁷beni enu Yesu he le, ebaje esɛɛgbɛ ye mei pii le atɛŋ, ni eta etade le he

²⁸Ejaake ekɛɛ akɛ: Keji mina etade le he mita keke le mihe aaawa mi.

²⁹Ni amrɔ le elá bu le naa mɔ, ni enu he ye ehewojiaŋ akɛ atsa ehela le.

³⁰Ni amrɔ le, beni Yesu yoo akɛ hewale ko eje emli le, etsɔ ehe ye mei le atɛŋ, ni ebi akɛ: Namɔ ta mitade le he le? *Luk. 6,19.*

³¹Ni ekaselɔi le keɛ le akɛ: Oona akɛ asafo le miimɔa o, ni osaa obiɔ akɛ: Namɔ ta mihe?

³²Ni ekwɛ ehewɔ, koni ena mɔ ni fee nakai le.

³³Shi yoo le miishe gbeyei ni ehe miikpokpo, akɛni ele nɔ ni afee ahã le le, ni eba ebakula shi ye ehie, ni ekɛɛ le anɔkwale le fɛɛ.

³⁴Shi le le ekɛɛ le akɛ: Biyoo, ohemɔkeyeli ehã ohe ewao; yaa ye hejɔle mli, ni ohela le aaajɔ o.

³⁵Beni ewieɔ lolo le, komɛi je kpeehe nukpa le webii le atɛŋ ba

bakεε le akε: Obiyoo le egbo; mεεba ogbaa tsōlō le naa lolo?

³⁶ Shi beni Yesu nu wiemō ni awie le, ekεε kpeehe onukpa le akε: Kaashe gbeyei; he oye kεkε!

³⁷ Ni ehāaa mō ko anyie esεε, akε ja Petro kε Yakobo kε Yohane, Yakobo nyemi le, kεkε.

³⁸ Ni amεba kpeehe le onukpa le we le, ni ebana hoofemō kε mēi ni fōo ni ameyεo ḡkōmō babao le.

³⁹ Ni ebote shīa le, ni ekεε amε akε: Mεεba nyefεo hōō ni nyefōo nεkε? Gbeke le *gboko, shi wō ewō. *Yoh. 11,11.

⁴⁰ Ni amεḡmō le. Shi le le eshwie mēi le fεε, ni eḡo gbeke le tse kε enye kε mēi ni fata ehe le, ni eyabote he ni gbeke le kā le,

⁴¹ ni emō enine shi, ni ekεε le akε: “Talita, kuumi!” eshishi ji: Gbekeyoo, *miikεε o akε: Tee shi! *Luk. 7,14.

⁴² Ni amrō le gbekeyoo le tee shi ni eshra shi; ejaake eye afii nyōḡma kε enyō. Ni amēnaa kpe amεhe naakpa.

⁴³ Ni etswa amēnaa maḡ veveve akε amεkahā mō ko miile enε. Ni efā akε ahā le nō ko ni eye.

Yitso 6

(6,1-6. Mat 13,53-58. Luk. 4,15-20.)

¹ Ni eje jei, ni eyiḡ etee le diεḡtse emḡ leḡ, ni ekaselōi le nyie esεε.

² Ni beni she heḡōmōḡbi le, ebōi nitsōōmō ye kpeehe le; ni mēi pii ni nu le ahe jō amεhe amεkεε: *Nεεḡbe mōne yana nii nε kεje? ni mεε nilee

akε hāle, ni akε tsōō enine nō atsuo nεke hewale nitsumōi nεε? *Yoh. 7,15.

³ Ani jee ḡaalō le nε, Maria bi le, kε Yakobo kε Yose kε Yuda kε Simon nyemi le? ani jee enyemimēi hii le hu kε wō yōō biε le? Ni ehe sane le hā amēnane tōtō.

⁴ Shi Yesu kεε amε akε: Akpaa gbalō wo, akε ja emḡ kε ewekumēi atεḡ kε ewe kεkε.

⁵ Ni enyεεε hewale nitsumōi ko etsu ye jei, akε ja nō ni eḡō eniji eḡmle helatsemēi fioo ko nō ni ni etsa amε le.

⁶ Ni ehie fee le yaa ye he ni amεheee ameyεee le hewō. Ni eyakpa akrowai le amli ni etsōō nii.

(7-13. Mat 10,1. 9-16. Luk. 9,1-3)

⁷ Ni etse mēi nyōḡma kε enyō le kεba eḡō, ni ebōi amε tsumō *enyōnyōōnyō, ni ehā amε heḡbe ye mumōi fōōji le nō. *Luk. 10,1.

⁸ Ni ewo amε akpō akε amεkahie nō ko ye gbe le nō, akε ja tso kεkε; amεkahie kotoku loo aboolo loo shika ye amεhefiinii amli;

⁹ shi amewo tokota, ni amεkawo flakai enyō.

¹⁰ Ni ekεε amε akε: He fεε he ni nyεaabote shīa ko ye le, nyehia jei keyashi beyinō ni nyεaaje jei ekōḡḡ.

¹¹ Ni mēi abō ni eḡōḡnyε ni amεboḡ nyewiemō le toi le, kε nyemiije jei le nyεkpokpōa nyenane tamō mlu nyeshwiea shi nyεkeyea amε odase. Lεleḡ, miikεε nye akε, kojomō ḡbi le nō le, aaafḡ Sodombii kε Gomorabii fe nakai maḡ le.

¹² Ni ameyiŋ ametee, ni ameyashie ametsɔɔ mei ake ametsake ametsui.

¹³ Ni amefāmō daimonioi pii, ni *amefōfō helatsɛmɛi pii amu ni ametsa amɛ. *Yak. 5,14. 15.

(14-29. Mat. 14,1-12. Luk. 9,7-9; 3,19. 20.)

¹⁴ Ni maŋtɛ Herode nu ehe, ejaake egbei ehehe; ni ekɛɛ ake: Yohane, baptisilō lɛ, ete shi keje gbohii atɛŋ; no hewō ni hewalɛi nɛɛ tsuō nii yɛ emli nɛɛ.

¹⁵ Mei komɛi kɛɛ ake: Elia ni; shi mei komɛi hu kɛɛ ake: Gbalō ni, aloo etamō gbaloi lɛ eko.

¹⁶ Shi beni Herode nu lɛ, ekɛɛ: Yohane ni mifo eyi lɛ, lɛ ete shi ekonŋ keje gbohii atɛŋ nɛɛ.

¹⁷ Ejaake lɛ Herode lɛ nɔŋŋ etsu abamō Yohane, ni efi lɛ ewo tsuŋ, yɛ Herodia, enyɛmi Filipino ŋa lɛ, hewō; ejaake eŋɔ lɛ efɛe eŋa.

¹⁸ Ejaake Yohane kɛɛ lɛ ake: Ejaaa ake oŋɔɔ *onyɛmi lɛ ŋa lɛ. *3 Mose 18,16.

¹⁹ Hewō lɛ Herodia bɛlɛ wo emli, ni eetao egbe; shi enyɛɛɛ;

²⁰ ejaake Herode miishe Yohane gbeyei, akeni ele ake jalō kɛ nuu krɔŋkrɔŋ ji lɛ lɛ, ni eto lɛ shweshweeshwe, ni eboō lɛ toi yɛ nibii pii amlɛ, ni ewiemō ŋɔɔ enaa.

²¹ Ni gbi ni sa lɛ bashɛ, beni Herode yɛɔ efōmō gbijurō lɛ, ni eŋmɛ egbomɛi agboi kɛ esafoiatɛmɛi kɛ Galilea onukpai lɛ okplō;

²² ni Herodia lɛ nɔŋŋ biyoo ba ebajo, ni esa Herode kɛ mei ni kɛ lɛ tra okplō lɛ he lɛ ahie. Ni maŋtɛ lɛ

kɛɛ gbekeyoo lɛ ake: Bi mi nō fɛɛ nō ni otaoō, ni mahã o!

²³ Ni ekã lɛ kitã ake: Nō fɛɛ nō ni ooobimi lɛ, mahã o, kɛ mimanŋtɛyeli lɛ fã tetɛŋ lɛ! Est. 5,3. 6.

²⁴ Ni eje kpo eyabi enyɛ ake: Meni mibi? Ni ekɛɛ: Yohane, baptisilō lɛ, yitso.

²⁵ Ni amrō lɛ eba maŋtɛ lɛ ŋɔɔ oya ni ebabi lɛ ake: Miitao ake oonŋ Yohane, baptisilō lɛ, yitso ohã mi amrō nɛɛ yɛ kã mli!

²⁶ Ni edō maŋtɛ lɛ naakpa; shi ekitã lɛ kɛ mei ni kɛ lɛ tra niyenii ashi lɛ ahewō lɛ esumōō ake ekãmaa lɛ.

²⁷ Ni amrō lɛ maŋtɛ lɛ tsu oblafo ni efã lɛ ake ekɛ eyitso aba.

²⁸ Ni etee eyafo eyi yɛ tsu lɛŋ, ni ekeŋmɛ kã mli keba, ni ekebahã gbekeyoo lɛ, ni gbekeyoo lɛ hu keyahã enyɛ.

²⁹ Ni beni ekaseloi lɛ nu lɛ, amɛbawo egbonyo lɛ, ni ameyafu lɛ.

³⁰ Ni bōfoi lɛ bua amɛhe naa keba Yesu ŋɔɔ, ni amɛbagba lɛ nii ni ameyafee kɛ nii ni ameyatsōō lɛ fɛɛ. Luk. 9,10.

³¹ Ni ekɛɛ amɛ ake: Nye sɔŋŋ nyɛbaa ni wɔtea ŋa lɛ nō he ko banee, ni nyɛyajōa nyɛhe fioo. Ejaake mei ni baa yaa lɛ fa tsō ni amɛnaaa dekã keyɛ nii tete.

(32-44. Mat 14,13-21. Luk. 9,10-17. Yoh. 6,1-13.)

³² Ni ametsō lɛlɛ mli ketee ŋa lɛ nō he ko banee.

³³ Ni beni asafoi lɛ na amɛ ni ameyaa lɛ, mei pii yoo lɛ, ni amɛje

maji le fêe mli amejo foi ketsõ shikpɔŋ ketee jei, ni ameho amēnaa, ni ameyabua amēhe naa kēba eŋɔ.

³⁴Ni beni Yesu kpleke le, ena mei babaoo, ni *emusuy tsõ le ye amehewɔ, ejaake ametamɔ toi ni be kwelɔ; ni ebõ amē nibii pii tsõmɔ.

*Mat. 9,36.

³⁵Ni beni je bõi namɔ le, ekaselɔi le ba eŋɔ amebakēe le ake: Ŋanɔ ji bie, ni je hu miina; 8,1-9.

³⁶wo amē gbē, koni ameya akrowai kē maji ni jwēre shi nēe amlɔi ni ameyahē nii ameye; ejaake amēbe nɔ ko ni amēbaye.

³⁷Shi ehēre nɔ ekēe amē ake: Nyē diēntse nyehãa amē nɔ ko ameyea. Ni amēkēe le ake: Ani woyā woyahē abooloo denarioi ohai enyɔ naa, ni wɔŋɔhã amē ameye?

³⁸Shi ekēe amē ake: Aboloi enyie nyeyɔɔ? nyeyaa ni nyeyakwēa. Ni beni ameyakwē le, amēkēe: Enumɔ kē loi enyɔ.

³⁹Ni efã amē ni amētra shi asafoiasafoiŋ ye jwefɔ le nɔ.

⁴⁰Ni amētra shi kuikui ye ohahai kē nyɔŋmai enumɔenumɔi amlɔi.

⁴¹Ni eŋɔ aboloi enumɔ kē loi enyɔ le, ni *ekwē ŋwēi ejɔɔ nɔ, ni ekumɔ aboloi le ekēhã ekaselɔi le koni amēkēhã amē, ni eja loi enyɔ le hu mli ehã amē fēe. *7,34.

⁴²Ni amē fēe ameye ni amētrɔ.

⁴³Ni amēklɔ fufuji le amēwo kafui nyɔŋma kē enyɔ obõbõ kē loi le hu eko.

⁴⁴Ni mēi ni ye aboloi le ayibɔ ji hii akpei enumɔ.

(45-53. Mat 14,22-35. Yoh. 6.15-21.)

⁴⁵Ni amrɔ le etsirē ekaselɔi le ayi sēe ni amēya lēle lēŋ, koni ametsõ ehie keya ŋshɔ le sēe ni amēya Betsaida, keyashi be ni eewo asafo le gbē.

⁴⁶Ni beni ewo amē gbē le, eyiŋ etee gɔŋ le nɔ eyasɔle.

⁴⁷Ni beni je na le, lēle le eshē ŋshɔ tēŋ, ni ekome eye shikpɔŋ.

⁴⁸Ni ena ake wirimɔ le miitɔ amē; ejaake amēmiikpēe kɔɔyɔɔ. Ni nyɔŋ le mli, aaafēe sramɔbe ni ji ejwē le nē le, enyie ŋshɔ le nɔ kēmiiba amēŋɔɔ; ni eetao eho amēhe.

⁴⁹Shi beni amēna le ni enyie ŋshɔ le nɔ le, amēsusu ake sisa ni, ni amēblɔ.

⁵⁰Ejaake amē fēe amēna le, ni ametsui fã. Ni amrɔ le ekē amē wie ni ekēe amē ake: Nyetsui anyɔa nyemli; mi ni; nyekashea gbeyei!

⁵¹Ni eba amēŋɔɔ ye lēle le mli; ni *kɔɔyɔɔ le foo tswaa. Ni amēnaa kpe amēhe naakpa diēntse, ni amēhie fēe amē yaa po. *4,39.

⁵²Ejaake ameyooko nɔ ko sēe ye aboloi le asane le mli; ejaake ametsui wa.

⁵³Ni beni amēfo ŋshɔ le, amēba Genesaret shikpɔŋ le nɔ, ni amēbakpēle.

⁵⁴Ni beni amēje lēle le mli le, amrɔ le mēi le yoo le;

⁵⁵kēkē ni amēsha foi keyakpa jei niiaŋ fēe, ni amēbõi mēi ni he yeɔ le aholēmɔ ye sai nɔ kē eŋɔɔ baa, ye he ni amēnu ake eyɔɔ le.

⁵⁶Ni he fɛɛ he ni ebote akrowai loo maji loo ŋmɔji amlɪ yɛ lɛ, amɛkɛ helatsemɛi bashwie blohuiar, ni amɛkpa lɛ fai koni ehã amɛna etade naamuu lɛ kɛkɛ he *amɛtra; ni mɛi abɔ ni tra he lɛ, amɛhe wa amɛ. *5,27. 28.

Yitso 7

(7,1-23. Mat. 15,1-20.)

¹Ni Farisifoi lɛ kɛ wolonmãloi lɛ atɛŋ mɛi komei hu ni jɛ Yerusalem ba lɛ bua amɛhe naa kɛba ɛŋɔ.

²Ni akɛni amɛna akɛ ekaselɔi lɛ atɛŋ mɛi komei yɛɔ nii kɛ bulemɔ dɛ ni ji dɛ ni afɔko lɛ, amɛkã amɛ. Luk. 11,38.

³Ejaake Farisifoi lɛ kɛ Yudafoi lɛ fɛɛ lɛ, ja amɛkɛ nu fɔ amɛdɛ dani amɛyɛɔ nii, amɛkɛyɛɔ onukpai lɛ ablema lɛ anɔ;

⁴ni kɛ jɛ jra nɔ amɛba lɛ, ja amɛju, dani amɛyɛɔ nii. Ni nii krokomei pii hu yɛ ni ato ahã amɛ ni amɛfɛɔ yɛ kpɔji kɛ gbɛi kɛ ayawai kɛ saatsei ahɛfɔmɔ hewɔ.

⁵Ni Farisifoi lɛ kɛ wolonmãloi lɛ bi lɛ akɛ: Mɛni hewɔ okaselɔi lɛ yɛɛ onukpai lɛ ablema lɛ nɔ lɛ? Ejaake amɛfɔɔ amɛdɛ dani amɛyɛɔ nii?

⁶Shi ehɛrɛ nɔ ni ekɛɛ amɛ akɛ: Ojogbarɛŋ ni *Yesaia gba yɛ nyɛ osatofoi nɛɛ ahɛ, tamɔ bɔni aŋma lɛ akɛ: “Maŋ nɛɛ, amɛnaabui amɛkɛwɔɔ mi; shi amɛtsui etsi ehɛ kɛjɛ mihe kɛtɛɛ shɔŋŋ. *Yes. 29,13.

⁷Shi yakatswaa amɛjaa mi lɛ, ejaake amɛtsɔɔ tsɔɔmɔi ni ji gbɔmɛi akitãi.

⁸Nyɔŋmɔ kitã lɛ nyɛshi ni gbɔmɛi ablema nɔ nyɛyɛɔ kɛ gbɛi kɛ kpɔji ahɛfɔmɔ, ni nii ni tamɔ ɛnɛɛmɛi sɔŋŋ nyɛfɛɔ.”

⁹Ni ekɛɛ amɛ akɛ: Gbɛ po nyɛjɛ nyɛkwa Nyɔŋmɔ kitã lɛ, koni nyɛyɛ nyɛblema sane lɛ nɔ.

¹⁰Ejaake Mose kɛɛ: *“Wo otɛɛ kɛ onyɛ!” ni “mɔ ni lomɔɔ ɛtsɛ loo ɛnyɛ lɛ, gbɛ aaagbɛ lɛ!” *2 Mose 20,12; 21,17.

¹¹Shi nyɛ lɛ nyɛkɛɛ: Kɛ mɔ ko kɛɛ ɛtsɛ aloo ɛnyɛ akɛ: “Nɔ ni kulɛ ooona yɛ midɛŋ lɛ, Korban [nɔ ni akɛkɛ Nyɔŋmɔ] ni lɛ”,

¹²belɛ nyɛhãaa ɛfɛɛ nɔ ko ehã ɛtsɛ loo ɛnyɛ ɔŋŋ;

¹³ni nyɛgu Nyɔŋmɔ wiɛmɔ lɛ yɛ nyɛblema sane ni nyɛkɛba jɛŋ lɛ hewɔ, ni nii ni tamɔ ɛnɛɛmɛi sɔŋŋ nyɛfɛɔ.

¹⁴Ni ɛtsɛ asafo lɛ fɛɛ kɛba ɛŋɔ ekɛɛ amɛ akɛ: Nyɛ fɛɛ nyɛboa mi toi toi koni nyɛnu shishi!

¹⁵Nɔ ko bɛ ni jɛɔ kponɔ gbɛ boteɔ gbɔmɔ mli ni aaanyɛ *abulɛ; shi nɔ ni bulɛɔ gbɔmɔ ji nɔ ni jɛɔ emli lɛ. *Bɔf. 10,14. 15.

¹⁶Kɛ mɔ ko yɛ toi ni ekɛanu lɛ, hã ni ɛnu!

¹⁷Shi beni eje asafo lɛ ŋɔɔ eba shĩa lɛ, ekaselɔi lɛ bi lɛ abɛ lɛ shishi.

¹⁸Ni ekɛɛ amɛ akɛ: Ani nɛkɛ nyɛ hu nyɛnaaa nii ashishi? Nyɛyɔɔ sɛɛ akɛ, nɔ fɛɛ nɔ ni jɛɔ kponɔ gbɛ boteɔ gbɔmɔ mli lɛ, ɛnyɛɛ lɛ ebule?

¹⁹ Ejaake jee e etsui mli eboteo, shi emusun eyaa, ni eyajeo kpo ye tiafi ni hãa ñmãa fẽe he tseo le mli.

²⁰ Ni ekee ake: Nõ ni jeo gbomõ mli le, no nõng buleo le.

²¹ Shi mligbe, ni ji gbomẽi atsuii amlı le, jei jweñmõı fõõji le jeo, gblãfitemõ, ajwamanjboõ, awuyeli,

²² juu, hiẽjoomõ jenghabaa, shishiumõ, nyenyentswibõõ, hiñmeisha, musubõõ, hewõ, kwashiaiasaneyeli.

²³ Nii fõõji nẽe fẽe le, mligbe jeo ni amebuleo gbomõ.

(24-30. Mat 15,21-28.)

²⁴ Ni ete shi ye jei ni eyinj ketee Tiro ke Sidon niaan. Ni eyabote shĩa ko, ni esumõõõ ake aleõ, shi enyẽe ehe etee.

²⁵ Ejaake yoo ko ni mumõ fõñ yõõ ebiyoo fioo ko mli le, enu ehe; ni eba ebakula shi ye enaji anaa.

²⁶ Shi yoo le Helayoo ni, ni eje Siro-foinike weku le mli. Ni ebakpa le fai ni efã daimonio le ye ebiyoo le mli.

²⁷ Shi Yesu kee le ake: Hã bii le atrõ fẽedã; shi ejaaa ake aõõõ bii aboolo le ashẽeõ ashwieõ gbeebii.

²⁸ Shi yoo le here nõ ekee le ake: Nungtsõ, eye mli moñ; shi be gbeebii hu ni yõõ okplõ le shishi le yeõ bii afufuji le eko!

²⁹ Ni ekee le ake: Nẽke wiemõ ne hewõ le yaa, daimonio le eje obi le mli.

³⁰ Ni eyinj etee ewe le, ni eyana ake daimonio le eje kpo, ni ebiyoo fioo le kã saa le nõ.

³¹ Ni eku esee ekonñ, keje Tiro niaan, kefonñ ye Sidon ni etsõ Dekapoli kpokpai le anõ keba Galilea ñshõ le naa. Mat 15,29-31.

³² Ni ake mõ ko ni muõ toi ni mumui hu ji le ba eñõõ, ni amekpa le fai koni eñõõ *enine eñme enõ. *5,23.

³³ Ni eke le je asafo le teñ ketee afã, ni eñõõ ewabii ewo etoii amlı, ni *etsẽ lajõ ekesa elilei le he. *8,23.

³⁴ Ni *ekwe ñwei, ni edomõ ñtsõı ye emlı ni ekee le ake: Hefata! eshishi ji: Gblemõ! *6,41. Yoh. 11,41.

³⁵ Ni amrõ le etoii le gble, ni elilei kpãa le fene, ni ewie fanñ.

³⁶ Ni etswa amenaã manñ ake amekakee mõ ko; shi babaoõ ni etswaa amenaã manñ le, babaoõ ni amejajeõ ji no. 1,43-45.

³⁷ Ni amẽhe jõ amẽhe babaoõ dieñtse, ni amekke: Efee nii fẽe jogbanñ! Ehãa toimulõı nuõ nii, ni mumuii hu wieõ.

Yitso 8

(8,1-10. Mat. 15,32-39.)

¹ No gbii le amlı, beni meı pii yõõ jei ni amenaãã nõ ko ameyẽ le, Yesu tse ekaselõı le keba eñõõ ni ekee amẽ ake:

² Mimusunñ miitsõ mi ye asafo le hewõ, ejaake amekẽ mi ehi shi gbii etẽ sõññ, ni amenaãã nõ ko ameyẽ. 6,34-44.

³Ni keji mihã amেকে amemusur hamo yij kemiya amewe le, ameyato biti ye gbeteŋ; ejaake ameteŋ mei komei ajehe jekε.

⁴Ni ekaselɔi le here le nɔ ake: Nεεgbε aaana abooloo ye, ye ŋa nεε nɔ, ni aaashe menεεmei anaa?

⁵Ni ebi amε ake: Aboloi enyie nyeyɔɔ? Ni amেকে: Kpawo.

⁶Ni efã asafo le ake ametra shikpɔŋ. Ni eŋɔɔ aboloi kpawo le, ni eda shi, ni ekumɔ ehã ekaselɔi le koni amεŋɔhã amε; ni amεŋɔhã asafo le.

⁷Ni ameye loi bibii fioo, ni eɔɔ nɔ, ni efã ake aŋɔ no hu ahã amε.

⁸Ni ameye ni ametrɔ, ni ameklɔ fufuji ni shwε le, flɔtɔi kpawo obɔbɔ.

⁹Shi mei ni ye le afee mei akpei ejwε; ni ejie amε gbε.

¹⁰Ni amrɔ le eke ekaselɔi le bote lele le mli, ni eba Dalmanuta niaŋ.

(11-21. Mat. 13,1-12.)

¹¹Ni Farisifoi le ba ni amেকে le babɔi ŋwanejee amemiitao ŋwεi okadi ye eŋɔɔ, ni amekemiitsɔ enaa.

¹²Ni edɔmɔ ŋtsɔi ye emumɔ mli ni ekeε: Meni hewɔ neke yinɔbii nεε taos okadi lolo? Lεεleŋ, miikεε nye ake: Ke aaŋɔ okadi ko ahã neke yinɔbii nεε, fii!

¹³Ni eshi amε, ni eyabote lele mli ekonŋ ni etee sεε le.

¹⁴Ni amehie ekpa nɔ ake amehie abooloo, ni amehieε eko ye lele le mli, ake ja abooloo kome keke.

¹⁵Ni efã amε ekeε: Nyekwea jogbanŋ, *ni nyehie ahia nyche nɔ

ye Farisifoi le amasha ke †Herode masha le hewɔ! *Luk. 12,1. †3,6.

¹⁶Ni ametao naa ye ameteŋ amেকে: Bene abooloo ni wɔhieε le hewɔŋ?

¹⁷Ni beni Yesu na le le, ekeε amε ake: Mεεba nyesusuɔ ake abooloo ni nyehieε le hewɔŋ? Ani *nyeyooko sεε ni asaŋ nyenako nii anaa lolo? Ani neke nyetsui wa lolo? *6,52.

¹⁸Nyeye hiŋmeii shi nyenaaa nii, ni nyeye toii hu shi nyenuuu nii, ni nyekaiii nɔ ko nɔ ko lo?

¹⁹Beni mikumɔ aboloi enumɔ le mli mihã mei akpei enumɔ le, fufuji kafui enyie nyehole? Amেকে le ake: Nyɔŋma ke enyɔ. 6,41-44.

²⁰Ni beni mikumɔ kpawo le mli mihã mei akpei ejwε le hu le, fufuji flɔtɔi enyie nyehole? Ni amেকে le ake: Kpawo. K. 6-9.

²¹Ni ekeε amε ake: Te teŋŋ ni nyenaaa nii anaa lolo nεε?

²²Ni eba Betsaida. Ni amেকে shwilafo ko ba eŋɔɔ, ni amεkpale fai ni *eta ehe. *6,56.

²³Ni emɔ shwilafo le nine shi, ni eke le je maŋ leŋ, ni etsɛ lajɔ eshwie ehinmeii le anɔ, ni eŋɔɔ eniji eshwie enɔ, ni ebi le ake eena nii lo? 7,32. 33. Joh. 9.6.

²⁴Ni egble ehinmeii le ni ekeε: Minaa gbɔmei tamɔ tsei ni nyieɔ.

²⁵No sεε le esaa eŋɔɔ eniji eshwie ehinmeii le nɔ ekonŋ, ni ehã egble ehinmeii le, ni atsa le, ni ena nii fεε pεpεpε.

²⁶ Ni ejie le gbɛ ketee ewe, ni ekɛɛ: Kaaya maŋ leŋ ni osaa *okakɛɛ mɔ ko sane ko ye maŋ leŋ! *7,36.

(27-9,1. Mat. 16,13-28. Luk. 9,18-27.)

²⁷ Ni Yesu ke ekaselɔi le yiŋ ametee Kaisarea Filipi maji le amlɩ. Ni gbɛ le nɔ le ebi ekaselɔi le akɛ: Namɔ mei keɔ akɛ miji?

²⁸ Ni ameto he akɛ: Yohane, baptisilɔ le; ni mei komɛi keɔ akɛ: Elia; ni mei krokomɛi hu keɔ akɛ: Gbalɔi le atɛŋ mɔ kome jio.

²⁹ Ni ebi amɛ akɛ: Shi nye le, namɔ nyɛkeɔ akɛ miji? Ni Petro here nɔ ekɛɛ le akɛ: Bo ji Kristo le.

³⁰ Ni etswa amɛnaa maŋ akɛ amɛkakɛɛ mɔ ko mɔ ko ehe sane. 9,9.

³¹ Ni ebɔi amɛ tsɔɔmɔ akɛ, ja gbɔmɔ bi le naa amanehulu pii, ni onukpai le ke osɔfonukpai le ke woloŋmālɔi le kwa le; ni agbe le, ni gbii etɛ sɛɛ ni ete shi ekonŋ.

³² Ni ewie nekɛ wiemɔ nɛɛ faŋŋ. Ni Petro tsɛ le ketee afã ni ebɔi le kɔkɔbɔɔ.

³³ Shi etsɔ ehe ni nɔ ni ena ekaselɔi le, eku ewo Petro naa ni ekɛɛ: Ho misɛɛ, satan! ejaake ojwɛŋŋ Nyɔŋmɔ nibii anɔ, shi gbɔmɛi anibii nɔ moŋ ojwɛŋŋ.

³⁴ Ni etɛ asafo le ke ekaselɔi le hu keba eŋɔɔ, ni ekɛɛ amɛ akɛ: Keji mɔ ko miisumɔ akɛ enyie misɛɛ le, hã ni etso ehe naa, ni ewo esɛŋmɔtso le efɔ enɔ ni enyie misɛɛ.

³⁵ Ejaake mɔ fɛɛ mɔ ni sumɔ akɛ ebaa esusuma yi le, eeelaaje; shi mɔ ni laajeɔ esusuma ye mi ke

sanɛkpakpa le le hewɔ le, enine aaashɛ nɔ. Mat. 10,39.

³⁶ Ejaake mɛɛ sɛɛ gbɔmɔ naa, keji enine shɛ jeŋ muu nɛɛ fɛɛ nɔ ni elaaaje le diɛŋtɛ esusuma le?

³⁷ Aloo meni gbɔmɔ aaahã ni ekekpɔ esusuma?

³⁸ Ejaake mɔ fɛɛ mɔ ni mi ke miwiemɔi le ahe feɔ le hiegble ye yinɔbii gblãfitelɔi ke eshafeelɔi nɛɛ atɛŋ le, le hu ehe aaafee gbɔmɔ bi le hiegble, beni eeeba ye etɛ anumnyam le mli ke bɔfoi krɔŋkrɔŋi le. Mat. 10,33.

Yitso 9

¹ Ni ekɛɛ amɛ akɛ: Lɛɛleŋ, miikɛɛ nye akɛ: Mei komɛi ye mei ni damɔ bie nɛɛ atɛŋ, ni amɛsaŋ amɛnaa gbɛle keyashi beyinɔ ni amɛaana Nyɔŋmɔ Maŋtseyeli le akɛ eeba ye hewale mli.

(9,2-13. Mat. 17,1-13. Luk. 9,28-36.)

² Ni no sɛɛ gbii ekpaa le Yesu ŋɔɔ Petro ke Yakobo ke Yohane, ni eke amɛ kekɛ tee goŋ ni kwɔ ko nɔ ye afã baneɛ; ni esu tsake ye amɛhie.

³ Ni etadei le ekpɛ, ni eye futafuta bɔ ni niaahɛfɔlɔ ko be shikpɔŋ nɛɛ nɔ ni aaanye ahã eye nakai.

⁴ Ni Elia ke Mose jie amɛhe kpo amɛtsɔɔ amɛ, ni amɛke Yesu bawie.

⁵ Ni Petro here nɔ ni ekɛɛ Yesu akɛ: Rabi, ehi hã wɔ akɛ wɔɔhi bie; ni hã wɔfee bui etɛ, onɔ ekome, ke Mose nɔ ekome, ke Elia nɔ ekome.

⁶Shi eleee nɔ ni ekeɔ; ejaake amejjaa.

⁷Ni atatu bakete amɛnɔ, ni gbee ko je atatu le mli kee: *Mɔne ji misuomɔ bi le, nyɛboa le toi! *1,11. 2 Pet. 1,17.

⁸Ni amrɔ le, beni amɛkwɛɔ amɛhe le, amɛnaaa mɔ ko mɔ ko dɔŋŋ, ake ja Yesu ke amɛ keke.

⁹Shi beni amɛkplekeɔ gɔŋ le, etswa amɛnaa maŋ ake amɛkagba mɔ ko nii ni amɛna le, ja gbɔmɔ bi le ete shi keje gbɔhii atɛŋ dɔ. 8,30.

¹⁰Ni amɛŋɔ wiemɔ nɛɛ ameto amɛyɪŋ, ni amɛbibii amɛhe ake: Te shitee ke gbɔhii atɛŋ jɛɛ nɛɛ shishɪŋ?

¹¹Ni amɛbi ake: Te tɛŋŋ ni woloŋmɔlɔi le keɔ ake ja Elia eba dɔ le?

¹²Ni eto he ekeɛ amɛ ake: *Elia miiba dɔ lɛɛɛŋ, ni ebato nii fɛɛ gbɛjianɔ ekɔŋŋ. Shi te tɛŋŋ ni ɕaŋma ye gbɔmɔ bi le he ake eeena amanehulu pii, ni aaagbe ehe guɔ le? *Mal. 3,23. †Yes 53,8.

¹³Shi *miikɛɛ nye ake: Elia eba momo, ni asaŋ amɛfee le nɔ fɛɛ nɔ ni amɛsumɔɔ, taake bɔ ni ɕaŋma ye ehewɔ le. *Mat. 11,14. †1 Maŋ. 19,2. 10.

(11-29. Mat. 17,14-21. Luk. 9,37-42.)

¹⁴Ni beni amɛbashe ekasɛloɔi le aŋɔ le, amɛna mɛi pii ye amɛhe, ke woloŋmɔlɔi le ni amɛmiibibii amɛhe nii.

¹⁵Ni amrɔ ni asafo le fɛɛ na le le, efee amɛ naakpɛɛ, ni amɛsha foi keba eŋɔ amɛbafla le.

¹⁶Ni ebi woloŋmɔlɔi le ake: Mɛni nyɛbibiiɔ amɛ?

¹⁷Ni mɛi le atɛŋ mɔ kome here le nɔ ni ekeɛ: Tsɔɔɔ, mike mibi ni mumɔ mumui yɔɔ emli ba oŋɔɔ.

¹⁸Ni he fɛɛ he ni emɔɔ le ye le, etsio le etswaa shi, ni enaa kwɛɔ afui, ni ekpɛɔ enyanyɔji ashishi, ni etɔaa loo; ni mikɛɛ okasɛloɔi le ni amɛfɔ le le; amɛnyɛɛɛ.

¹⁹Shi eto he ekeɛ amɛ ake: Oo yinɔbii ni heee yee! mɛɛ beyinɔ mike nye aahi shi keyashi? mɛɛ beyinɔ mahienye keyashi? Nyɛke le abaa miŋɔɔ!

²⁰Ni amɛke le ba eŋɔɔ. Ni beni ena le le, amrɔ le mumɔ le hɔ eshɔ kwɛkwɛkwɛ, ni egbee shikpɔŋ, ni ekoklo shi, ni enaa kwɛ afui.

²¹Ni ebi etse le ake: Mɛɛ beyinɔ ene bɔi le feemɔ? Ni ekeɛ le ake: Keje egbekebiashi;

²²ni kpitiokpitio esheɔ le efɔɔ la mli ke nui amlɔ, koni ekpɔtɔ ehie; shi kɛle keji oonyɛ nɔ ko ofee le, musuŋ atsɔɔ ye wohe ni ofee he eko ohɔ wɔ!

²³Shi Yesu keɛ le ake: No ji ke oonyɛ ohe oye keke le; *aaanyɛ afee nii fiaa ahɔ mɔ ni heɔ yeɔ le! *11,23.

²⁴Ni amrɔ le gbɛke le tse le bo ke ehie yaafonu ekeɛ: Miihe miye, Nuŋtsɔ, ye obua *mihemɔkeyeli ni mibe le! *Luk. 17,5.

²⁵Shi beni Yesu na ake asafo le hie foi kemiiba eŋɔɔ le, efɔ mumɔ fɔŋ le yi ni ekeɛ le ake: Bo mumɔ mumui ke toimulɔ, miifɔ o ake oje emli ni okabote emli dɔŋŋ!

²⁶ Ni eblɔ ni eshɔ̄ kwekweekwe, ni eje emli; ni no tsɔ̄ tamɔ gbonyo, ni mei pii kɛɛ hu akɛ egbo. *1,26.*

²⁷ Shi Yesu mɔ enine shi, ni ewo enɔ, ni ete shi.

²⁸ Ni beni eba shĩa le, ekaselɔi le bi le ye afã akɛ: Mɛɛba wɔ le wɔnyɛɛɛ le wɔfã le?

²⁹ Ni ekɛɛ amɛ akɛ: Nɛkɛ henɔ srɔto nɛɛ anyɛɛɛ le afã ye nɔ ko nɔ ko naa, akɛ ja ye sɔlemɔ ke ŋmaahile naa kɛkɛ.

(30-32. *Mat. 17,22. 23. Luk. 9,43-45.*)

³⁰ Ni amɛje jei ni amɛyatsɔ̄ Galilea; ni esumɔɔɔ akɛ mɔ ko ale.

³¹ Shi etsɔ̄ ekaselɔi le ni ekɛɛ amɛ akɛ: Akɛ gbɔmɔ bi le aaawo gbɔmɛi adɛŋ, ni amɛgbɛ le, ni beni agbɛ le sɛɛ le eete shi ye gbi ni ji gbi etɛ le no. *8,31; 10,32-34.*

³² *Shi amɛnaaa nakai wiemɔ le naa, ni amɛmiishe gbeyei hu akɛ amɛabi le. **Luk. 18,34.*

(33-50. *Mat 18,1-9. Luk. 9,46-50.*)

³³ Ni *eba Kapernaum. Ni beni eyɔɔ shĩa le, ebi amɛ akɛ: Mɛni sane nyɛye ye nyɛtɛŋ ye gbɛ le nɔ le? **Mat. 17,24.*

³⁴ Shi amɛtswaaa amɛdaaŋ; ejaakɛ gbɛ le nɔ le amɛye sane ye amɛtɛŋ akɛ, namɔ ji agbo fe fɛɛ.

³⁵ Ni eho eta shi, ni etsɛ mei nyɔŋma ke enyɔ le, ni ekɛɛ amɛ akɛ: Ke mɔ ko mitao klɛŋklɛŋ mɔ atsɔ̄ le, eetsɔ̄ mei fɛɛ sɛɛkpelɔ ke mei fɛɛ tsulɔ. *10,44.*

³⁶ Ni eŋɔɔ gbekɛ bibioo ko ni eke le damɔ amɛtɛŋ, ni *eloo le atuu, ni ekɛɛ amɛ akɛ: **10,16.*

³⁷ Mɔ fɛɛ mɔ ni ŋɔ̄ nɛkɛ gbekɛbii bibii nɛɛ atɛŋ mɔ kome ye migbɛi anɔ le, eŋɔɔ mi; ni mɔ ni ŋɔ̄ mi le, jeeɛ mi eŋɔɔ, shi moŋ mɔ ni tsu mi lɛŋ. *Mat. 10,40.*

³⁸ Shi Yohane here le nɔ ekɛɛ: Tsɔ̄lɔ, wɔna mɔ ko ni ke ogbɛi fãa daimonioi, ni wɔtsi le gbɛ, ejaakɛ enyɛɛɛ wɔsɛɛ. *4 Mose 11,27. 28.*

³⁹ Shi Yesu kɛɛ: Nyɛkatsia le gbɛ; ejaakɛ *mɔ ko bɛ ni eke migbɛi aaatsu hewale nitsumɔ ko ni eenyɛ mihe efɔŋ ewie oya. **1 Kor. 12,3.*

⁴⁰ Ejaakɛ mɔ ni eteeɛ shi ewooo wɔ le, efata wɔhe. *Mat. 12,30.*

⁴¹ Ejaakɛ mɔ fɛɛ mɔ ni aaahã nyɛ nu kpulu kome nyɛnu ye migbɛi nɔ, akɛ ni Kristo nii ji nyɛ hewɔ le, lɛlɛŋ, miikɛɛ nyɛ akɛ, enyɔmɔwo eŋmɛŋ le. *Mat 10,42.*

⁴² Ni mɔ ni aatɔ̄tɔ̄ mei bibii nɛɛ ni heɔ minɔ yeɔ le atɛŋ mɔ kome nane le, faŋ nɔ ni aŋɔ wie akɔ ekue, ni ayashɛ le afɔ̄ ŋshɔŋ.

⁴³ Ni ke onine miitɔ̄tɔ̄ onane le, foo; faŋ nɔ ni okɛ nine kome bote wala mli fe nɔ ni okɛ niji enyɔ atɛɛ gehena mli, ye la ni gbooo le mli le *Mat. 5,30.*

⁴⁴ [he ni amɛgɔ̄gɔ̄mi le gbooo, ni amɛla le hu ahãaa egbo le]. *Yes. 66,24.*

⁴⁵ Ni ke onane miitɔ̄tɔ̄ onane le, foo; faŋ nɔ ni okɛ nane kome bote wala mli fe nɔ ni ohie naji enyɔ ni aaashe o afɔ̄ gehena mli, ye la ni gbooo le mli le

⁴⁶ [he ni amegõgõmi le gbooo, ni amela le hu ahãaa egbo le]. K. 44.

⁴⁷ Ni ke ohijmei miitõtõt onane le, fã oshẽ afõ; fan nõ ni oke hijmei kome bote Nyõhmõ Mañtseyeli le mli fe nõ ni ohie hijmeii enyõ ni aaashe o afõ la gehena le mli le, *Mat 5,23.*

⁴⁸ he ni amegõgõmi le gbooo, ni ni amela le hu ahãaa egbo le. K. 44. 46.

⁴⁹ Ejaake mõ fẽe mõ le, ake la aaawo le ñoo, ni *afõle fẽe afõle hu, ñoo aaawo le. **3 Mose 2,18.*

⁵⁰ Nõ ko kpakpa ji ñoo; shi keji ñoo naanu gbo le, meni nyekaaawo le ñoo dõññ? Nyehãa ñoo ahia nyemli, ni nyehia shi ye hejõle mli ye nyeteñ! *Mat. 5,13. Luk. 14,34. Kol. 4,6.*

Yitso 10

(10,1-12. *Mat 19,1-9.*)

¹ Ni ete shi keje jei ni *eyiñ etee Yudea niiañ, ke Yordan seegbe. Ni mei pii babua amehẽ naa ekoññ ye ehewõ, ni etsõõ amẽ nii ekoññ, taake bõ ni efõõ feemõ le. **9,33.*

² Ni Farisifoi le ba eñõõ amebabi le ake: Ani nuu ye hegbe ake eshwieõ eñã? amekemiitsõ enaa.

³ Shi ehẽe nõ ekẽe amẽ ake: Mẽe kitã Mose wo nyẽ?

⁴ Ni amekẽe: Mose hã hegbe ake añma shwiemõ wolo ni ashwie le. *5 Mose 24,1. Mat. 5,31. 32.*

⁵ Ni Yesu here nõ ni ekẽe amẽ ake: Nyetsuiwale hewõ eñma nekẽ kitã ehã nyẽ;

⁶ shi keje jẽñbõõ shishijee leñ le, nuu ke yoo Nyõhmõ bõ amẽ. *1 Mose 1,27.*

⁷ Enẽ hewõ le nuu aaashi etsẽ ke enyẽ, ni eekpete eñã he; *1 Mose 2,24.*

⁸ ni ameyi enyõ le fẽe ameaatsõ heloo kome; belẽ agbẽnẽ amejee mei enyõ dõññ, shi moñ heloo komeñ;

⁹ no hewõ le nõ ni Nyõhmõ eñõ-tsa le, gbõmõ akagbla mli.

¹⁰ Ni beni ameyõõ shĩa le, ekaselõi le bi le ekoññ ye nakai sane le nõññ hewõ.

¹¹ Ni ekẽe amẽ ake: Mõ fẽe mõ ni shwieõ eñã ni eyawõõ mõ kroko le, eje esẽe efite gblã. *Luk 16,18.*

¹² Ni keji yoo shwie ewu ni eyagbã mõ kroko le, efite gblã.

(13-16. *Mat 19,13-15. Luk. 18,15-17.*)

¹³ Ni amekẽ gbekẽbii bibii ba eñõõ, koni etra amehẽ; shi ekaselõi le nyafii mei ni hole amẽ kẽba le.

¹⁴ Shi beni Yesu naa le, edõ le, ni ekẽe amẽ ake: Nyehãa gbekẽbii le abaa miñõõ, ni nyekatsĩa amẽ gbe; ejaake menẽemẽi anõ ji Nyõhmõ Mañtseyeli le.

¹⁵ Lẽelẽñ, miikẽe nyẽ ake: Mõ fẽe mõ ni hee Nyõhmõ Mañtseyeli le tamõ gbekẽ bibioo le, eboteñ mli kwraa. *Mat 18,3.*

¹⁶ Ni eloo amẽ atuu, ni eñõ eniji eshwie amẽnõ, ni ejõõ amẽ. *9,36.*

(17-31. *Mat 19,16-30. Luk. 18,18-30.*)

¹⁷ Ni beni eje kpo eyaa gbe le nõ le, mõ ko hie foi kẽbanina le ni ebakula ehie, ni ebi le ake: Tsõõlõ kpakpa, meni mafẽe ni mana naanõ wala?

¹⁸Ni Yesu kɛɛ lɛ akɛ: Mɛɛba otɛɔ mi mɔ kpakpa? Mɔ kpakpa ko bɛ akɛ ja Nyɔŋmɔ kome kɛkɛ.

¹⁹Nto ole kitāi lɛ: *Kaafite gblā, kaagbe gbɔmɔ, kaaju, kaaye amale odase, kaashishiu mɔ; wo otɛɔ kɛ onyɛ! *2 Mose 20,12-17.

²⁰Shi ehɛrɛ nɔ ekɛɛ lɛ akɛ: Tsɔ̄ lɛ, miye enɛɛmɛi f̄ɛ nɔ kɛjɛ miblahiiɲ.

²¹Ni Yesu kwɛ lɛ ni esumɔlɛ, ni ekɛɛ lɛ akɛ: Eshwɛ o nɔ kome: yaa ni oyahɔ̄ɔ nii f̄ɛ ni oyɔɔ, ni oŋɔ hā ohiafoi, ni oona jwetri ye ŋwei; ni *owo sɛŋmɔtso lɛ ni oba obanyie misɛɛ. *8,34. Mat. 10,38.

²²Shi efɛe yɔɔ ye nakai wiemɔ lɛ hewɔ, ni eyiŋ etɛɛ kɛ dɔlɛ, ejaake eye nii babao.

²³Ni Yesu kwɛ ehewɔ kekpe ni ekɛɛ ekaselɔi lɛ akɛ: Nto nyɛna bɔni ewa hā niiatɛmɛi akɛ amɛaabote Nyɔŋmɔ Maŋtɛyeli lɛ mli!

²⁴Ni kaselɔi lɛ ahe jɔ amɛhe ye ewiemɔi lɛ ahewɔ. Shi Yesu here nɔ ekonŋ ni ekɛɛ amɛ akɛ: Bii, nto nyɛna bɔ ni ewa hā *mɛi ni ŋɔ̄ɔ amɛhie amɛfɔ̄ɔ nii nɔ lɛ akɛ amɛaabote Nyɔŋmɔ Maŋtɛyeli lɛ mli! *Lal. 62,11. 1 Tim. 6,17.

²⁵Ejraa hāaa yoma akɛ eeetsɔ̄ abui hiŋmɛi mli, tamɔ bɔni jraa hā niiatɛ akɛ eebote Nyɔŋmɔ Maŋtɛyeli lɛ mli lɛ.

²⁶Ni amɛnaa kpɛ amɛhe naakpa ni amɛkɛɛ lɛ akɛ: Belɛ namɔ yiwala aaanye ahɛrɛ mɔ?

²⁷Ni Yesu kwɛ amɛhie ni ekɛɛ: Gbɔmɛi agbefaŋ lɛ anyɛŋ enɛ afɛɛ, shi Nyɔŋmɔ gbefan lɛ aaanye; ejaake

aaanye nii fiaa afɛɛ ye Nyɔŋmɔ gbefan.

²⁸Ni Petro b̄oi lɛ kɛɛmɔ akɛ: Naa, wo lɛ wɔshi nii fiaa ni wɔbanyie osɛɛ.

²⁹Yesu kɛɛ: Lɛɛlɛŋ, miikɛɛ nyɛ akɛ: Mɔ ko bɛ ni eshi shīa loo nyemimɛihii loo nyemimɛiyɛi loo tɛɛ loo nyɛ loo ŋa loo bii loo abɔi ye mi kɛ sanekpakpa lɛ hewɔ,

³⁰ni enaŋ shīai kɛ nyemimɛihii kɛ nyemimɛiyɛi kɛ nyɛmɛi kɛ bii kɛ abɔi toi oha ye bee nɛɛ bee nɛɛ mli beebɛ, kɛ yiwale hu, ni jɛŋ ni baaba lɛŋ hu eeena naanɔ wala.

³¹Shi klɛŋklɛŋbii pii aaatsɔ̄mɔ sɛɛkpelɔi, ni sɛɛkpelɔi aaatsɔ̄mɔ klɛŋklɛŋbii.

(32-34. Mat. 20,17-19 Luk. 18,31-34.)

³²Ni amɛnyie gbɛ kemiiya Yerusalem; ni Yesu nyie amɛhie, ni amɛhe ejɔ̄ amɛhe, ni amɛnyie esɛɛ ni amɛmiishe gbeyɛi. Ni eŋɔ mɛi nyɔŋma kɛ enyɔ lɛ ekonŋ kɛtɛɛ afā, ni eb̄oi amɛ *nɔ ni baaba enɔ lɛ kɛɛmɔ akɛ: *9,31.

³³Naa, wɔmiiya Yerusalem, ni aaŋɔ gbɔmɔ bi lɛ awo osɔfonukpai lɛ kɛ wolonmālɔi lɛ adɛŋ, ni amɛaabu gbɛlɛ fɔ, ni amɛaaŋɔ lɛ amɛhā wɔŋjalɔi lɛ;

³⁴ni amɛaaye ehe fɛo, ni amɛkɛ kplebi aaayi lɛ, ni amɛaafɛ lajɔ̄ amɛaashwie ehe, ni amɛgbɛ lɛ; ni enɔ gbi etɛ̄ lɛ eeete shi ekonŋ.

(35-45. Mat. 20,20-28.)

³⁵Ni Yakobo kɛ Yohane, Zebedeo bii lɛ, ba eŋɔ amɛbakɛɛ: Tsɔ̄ɔlɔ,

wəmiisumə akɛ, nɔ ni wəbaaba o nɛɛ,
ofee ohã wɔ.

³⁶ Ni ekɛɛ amɛ akɛ: Mɛni nyɛsuməɔ
akɛ mifɛɛ mihã nyɛ?

³⁷ Ni amɛkɛɛ lɛ akɛ: Hã wɔ hegbe
koni wɔtɛŋ mɔ kome ata oninejuro
nɔ ni mɔ kome hu ata obɛku nɔ yɛ
onumnyam lɛ mli.

³⁸ Shi Yesu kɛɛ amɛ akɛ: Nyɛleɛɛ
nɔ ni nyɛbiɔ lɛ; ani nyɛaanyɛ *kpulu
ni mibanu lɛ nyɛnu, aloo nyɛaanyɛ
ni akɛ †mibaptisimɔ lɛ abaptisi nyɛ?

^{*14,36. †Luk. 12.50.}

³⁹ Ni amɛkɛɛ lɛ akɛ: Wɔɔnyɛ.
Shi Yesu kɛɛ amɛ akɛ: *Kpulu ni
mibana lɛ, nyɛaanu, ni baptisimɔ ni
akɛaabaptisi mi lɛ, akɛaabaptisi nyɛ
moŋ; *Bɔf. 12,2. Kpoj. 1,9.

⁴⁰ shi mininejuro kɛ mibɛku nɔ
tramɔ lɛ jɛɛ minɔŋ ni miŋɔhã, shi
moŋ mɛi ni asaa ato lɛ anɔŋ.

⁴¹ Ni beni mɛi nyɔŋma lɛ nu lɛ,
amɛmli bɔi Yakobo kɛ Yohane lawoo.

⁴² Shi Yesu tɛɛ amɛ kɛba ɛŋɔ, ni
ekɛɛ amɛ akɛ: Nyɛle akɛ mɛi ni abuɔ
amɛ maji lɛ anɔyelɔi lɛ yɛ amɛno
nurtɔ, ni amɛtɛŋ agboi lɛ yɛ amɛno
hewalɛ. Luk. 22,25-27.

⁴³ Shi nyɛ lɛ, ebɛ nyɛ nakai; shi moŋ
mɔ fɛɛ mɔ ni taoɔ agbo atsɔ yɛ nyɛtɛŋ
lɛ, eɛtsɔ mɔ ni aaasumɔ nyɛ; 9,35.

⁴⁴ ni mɔ ni taoɔ nyɛtɛŋ onukpa atsɔ
lɛ, eɛtsɔ mɛi lɛ fɛɛ tsulɔ,

⁴⁵ Ejaake gbɔmɔ bi lɛ hu baaa koni
asɔmɔ lɛ; shi sɔɔmɔ moŋ eba, koni
ɛŋɔ esusuma ehã yɛ mɛi pii akpɔmɔ
hewɔ.

(46-52. Mat. 20,29-34. Luk. 18,35-45.)

⁴⁶ Ni amɛshɛ Yeriko. Ni beni eke
ekaselɔi lɛ kɛ asafo yuu jɛ Yeriko
amɛyaa lɛ, Bartimeo, shwilafɔ lɛ, ni jɛ
Timeo bi lɛ, ta gbɛjegbe lɛ toi eɛesisɛ.

⁴⁷ Ni beni enu akɛ Yesu Nazarenyo
lɛŋ lɛ, ebɔi blɔmɔ ni ekɛɛ: Yesu, David
bi, naa mi mɔbɔ!

⁴⁸ Ni mɛi pii fãmɔ lɛ akɛ ebu enaa.
Shi eblɔ babao moŋ fe tsutsu lɛ akɛ:
David bi, naa mi mɔbɔ!

⁴⁹ Ni Yesu wa damɔ shi, ni ekɛɛ:
Nyɛtɛsa lɛ kɛbaa! Ni amɛtɛ shwilafɔ
lɛ ni amɛkɛɛ lɛ akɛ: Na tsui, tee shi,
eɛtɛɛ o!

⁵⁰ Ni eshɛ etade lɛ efɔ, ni ete shi ni
eba Yesu ŋɔɔ.

⁵¹ Ni Yesu kɛɛ lɛ akɛ: Mɛni otaoɔ akɛ
mifɛɛ mihã o? Ni shwilafɔ lɛ kɛɛ lɛ
akɛ: Rabuni, akɛ mana nii.

⁵² Ni Yesu kɛɛ lɛ akɛ: Yaa,
ohemɔkɛyeli lɛ etsa o. Ni amrɔ lɛ
nɔŋŋ lɛ ena nii, ni enyie esɛɛ yɛ gbɛ
lɛ nɔ.

Yitso 11

(11,1-10. Mat. 21,1-9. Luk.
19,29-38. Yoh. 12,12-16.)

¹ Ni beni amɛkɛɛ amɛbɛŋkɛɔ
Yerusalem ni amɛshɛ Betfage kɛ
Betania yɛ Mugɔŋ lɛ he lɛ, etsu
ekaselɔi lɛ atɛŋ mɛi enyo

² ni ekɛɛ amɛ akɛ: Nyɛyaa akrowa ni
tua nyɛhiɛ lɛ mli, ni jɛi ni nyɛaashe
pɛ lɛ nyɛaana tejibi ni aŋmɔ lɛ shi, ni

mə ko mə ko tako enə dā; nyefeneā le kɛbaa.

³Ni kɛji mə ko kɛɛ nyɛ akɛ: Mɛni nyɛfɛə nɛɛ? ɛ, nyɛkɛa akɛ: Ehe mihiā Nɔŋtsə ɛ; shi etsɛŋ ni akɛ ɛ aaba ekonŋ. 14,14.

⁴Shi amɛtee ni amɛyana tejibi ɛ ni aŋmə ɛ shi yɛ agbo naa yɛ blohu ɛŋ, ni amɛfene ɛ.

⁵Ni mɛi ni damə jɛi ɛ atɛŋ mɛi komei kɛɛ amɛ akɛ: Mɛni nyɛfɛnɔ tejibi ɛ nyɛyafɛɛ?

⁶Ni amɛkɛɛ amɛ bə ni Yesu kɛɛ amɛ ɛ, ni amɛŋmɛ amɛ gbɛ.

⁷Ni amɛkɛ tejibi ɛ ba Yesu ŋɔɔ, ni amɛŋɔɔ amɛtadei amɛshwie enə, ni eho eta enə.

⁸Ni mɛi pii ŋɔɔ amɛtadei amɛhahaa gbɛ ɛ nɔ; ni mɛi komei hu flɔ tsei aniji ni amɛŋɔshwie gbɛ ɛ nɔ.

⁹Ni mɛi ni nyiɛ hiɛ kɛ mɛi ni nyiɛ sɛɛ ɛ blɔ amɛkɛ: Hosiana! “ajɔɔ mə ni baa yɛ Nɔŋtsə ɛ gbɛi anɔ ɛ!” *Lal. 118,25. 26.*

¹⁰Ajɔɔ wətɛ David Mɔŋtsɛyeli ni baa yɛ Nɔŋtsə ɛ gbɛi nɔ ɛ! Hosiana yɛ ŋwei flooflo!

(11-24. *Mat. 21,12-22. Luk 19,45-48.*)

¹¹Ni ebote Yerusalem ni etee sɔleməwe ɛ; ni beni ekwɛ jɛi nibii fɛɛ kɛkpe ni shɛ gbɛkɛ ɛ, eje jɛi, ni eke mɛi nyɔŋma kɛ enyɔ ɛ tee Betania.

¹²Ni jetserenə, beni amɛjɛ Betania amɛbaa ɛ, hɔmɔ yɛ ɛ.

¹³Ni ena agbāmitso ko yɛ shɔŋŋ ni bai yɔɔ yi, ni etee eyakwɛ akɛ aleeenə eena nɔ ko yɛ nɔ lo. Ni beni eshe he

ɛ, enaaa nɔ ko akɛ ja bai sɔŋŋ, ejaake agbāmiwoobe shɛko.

¹⁴Ni yaje Yesu naa ɛ ekɛɛ: Agbɛnɛ mə ko yɛŋ onə yibii dɔŋŋ kɛaatɛ naanə! Ni ekasɛlɔi ɛ nu. *K. 20.*

¹⁵Ni amɛshɛ Yerusalem, Ni Yesu tee sɔleməwe ɛ, ni ebɔi mɛi ni hɔɔ nii kɛ mɛi ni heɔ ɛ shwiemə yɛ sɔleməwe ɛ, ni ebutu shikatsakɛlɔi ɛ akplɔi ɛ kɛ mɛi ni hɔɔ okpoi ɛ aseii ɛ;

¹⁶ni ŋmɛɛ gbɛ akɛ mə ko atere nɔ ko kɛtsɔ sɔleməwe ɛ.

¹⁷Ni etsɔɔ amɛ akɛ: Ani aŋmako akɛ: *‘‘Aaatɛ miwe ɛ jɛŋmaji fɛɛ a-Sɔleməwe’’? shi nyɛ ɛ †nyɛkɛfɛɛ ‘‘ojotswalɔi abu’’! **Yes. 56,7. † 7,11.*

¹⁸Ni osɔfonukpai ɛ kɛ wolonmālɔi ɛ nu, ni amɛtao bɔni amɛaafɛɛ ni amɛkpātā ehie; shi amɛmiishe ɛ gbeyei, ejaake asafo ɛ fɛɛ naa kɛpɔ amɛhe yɛ enitsɔɔmɔ ɛ hewə.

¹⁹Shi kɛ shɛ gbɛkɛ ɛ, ejeɔ mɔŋ ɛŋ.

²⁰Ni leebi maanŋkpa, beni amɛhoɔ ɛ, amɛna akɛ agbāmitso ɛ enlā kɛ eshishifā fɛɛ. *K. 14.*

²¹Ni Petro kai, ni ekɛɛ ɛ akɛ: Rabi, naa, agbāmitso ɛ ni olomə ɛ enlā!

²²Ni Yesu here nɔ ni ekɛɛ amɛ akɛ: Nyɛhea Nyɔŋmɔ nyɛyɛa!

²³Ejaake ɛɛɛŋ, miikɛɛ nyɛ akɛ: *Mə ni aaakɛɛ gɔŋ nɛɛ akɛ: Fā ni oyagbee ŋshɔŋ! ni ejɛɛ ŋwane yɛ etsui mli, shi mɔŋ ehɛɔ eyɛɔ akɛ nɔ ni ekɛɛ ɛ afɛɛ ɛ, afɛɛ nɔ ni ekɛɛ ɛ fɛɛ ahā ɛ. **Mat. 17,20.*

²⁴No hewə ɛ miikɛɛ nyɛ akɛ: *Nii abɔ fɛɛ ni nyɛkpaā he fai yɛ nyɛsɔlemə mli ɛ, nyɛhea nyɛyɛa

ake nyεaana, ni aaarjohã nye. *Mat.

7,7. Yoh. 14,13.

²⁵Ni be fεε be ni nyedamō shi nyεsōleō le, ke nyεke mō ko ye sane ko le nyεrjō faa le, koni nyεrjwei-Tse le hu arjō nyetōmōi le afa nye. Mat. 5,28.

²⁶[Shi ke *nye le nyεrjō faa le, nyε-tse ni yōō rjwei le hu εrjō nyetōmōi le efaŋ.]*Mat. 6,14. 15.

(27-33. Mat. 21,23-27. Luk. 20.1-8.)

²⁷Ni amεba Yerusalem ekorj. Ni beni enyie sōlemōwe le, osōfonukpai le ke wolonmālōi le ke onukpai le ba εrjō

²⁸ni amεbakεε le ake: Mεε hegbe oyōō hewō ofeō neke nibii nεε? ni namō hao neke hegbe nεε ni okεfeō neke nibii nεε?

²⁹Shi Yesu here nō ni ekεε amε ake: Mi hu mabi nye sane kome ni nyehã mi hetoo, koni mi hu matsōō nye nō hegbe ni mikεfeō nii nεε.

³⁰Yohane baptisimō le, rjwei eje, loo gbōmεi adεrj eje? Nyehãa mi hetoo!

³¹Ni amε sōrj amεke amεhe yiyi ake: Keji wōkεε ake eje rjwei le, eekεε wō ake: Mεε hewō ni nyεheee le nyεyeee mō?

³²Ni keji wōkεε ake eje gbōmεi adεrj le, — amεmiishe marj le gbeyei: ejaake mεi fεε buō Yohane gbalō lεlεrj.

³³Ni amεhere nō amεke Yesu ake: Wōleee. Ni Yesu here nō ni ekεε amε ake: Bele mi hu mitsōōō nyε nō hegbe ni miyōō hewō ni mifeō neke nibii nεε mō.

Yitso 12

(12,1-11. Mat. 21,33-46. Luk. 20,9-19.)

¹Ni Yesu ke amε bōi wiemō ye abεbuai amli ake: Nuu ko fee *waintrom, ni efo afabarj ewo he, ni etsa wainbu ye mli, ni etswa mōō; ni ekehã hulōi apaayeli, ni edom. *Yes. 5,1. 2.

²Ni beni she bee le, etsu tsulo ko ketee hulōi le arjō, koni eyarjō waintrom le mli yibii le eko ye hulōi le adεrj keba.

³Shi amε le amεmō le ni amεyi le, ni amεshwie le eflo.

⁴Asarj etsu tsulo kroko hu ketee amεrjōō, ni amεtswia le tεi ni amεjwrajwraa eyi, ni amεshwie le ke hiegle.

⁵Ni asarj etsu mō kroko ekorj, ni le le amεgbe le; ke mεi krokomei pii hu, ni amεyiyii mεi komei, ni amεgbegbee mεi komei.

⁶Agbene eye binuu kome ni esumōō, ni naagbee le etsu le hu amεrjōō ekεε: Amε hie aaasō mibi le.

⁷Shi neke okwaafōi nεε keekεε amεhe ake: Niyelō le ne; nyεbaa ni nyehãa wōgbea le, ni εgboshinii le atsō wōnō!

⁸Ni amεmō le ni amεgbe le, ni *amεwo le ye waintrom le mli amεshe amεfō. *Heb. 13,12.

⁹Nō hewō le te waintrom tse le aaafee tεrj? Eεeba ebakpātã neke okwaafōi nεε ahie, ni eεerjō waintrom le ehã mεi krokomei apaayeli.

¹⁰ Ani nyekaneko neke ηmale nee: “Te le ni tsutswaloi le she f̄ le, no nōηη ets̄ koηte; *Lal. 118,22. 23.*

¹¹ Nun̄ts̄o le deη ene je ni eye naakpee ye wōhiηmeiian̄?”

¹² Ni amemiitao le amem̄o, shi amemiishe asafo le gbeyei; ejaake amele ake amehew̄o eba neke abe nee. Ni ameshi le ametee.

(13-17. *Mat 22,15-22. Luk. 20,20-26.*)

¹³ Ni ametsu Farisifoi le ke *Herodebii le ateh̄ mei kom̄ei keba eη̄o, koni amebam̄o enaa enyōη ye wiem̄o mli. *^{3,6.}

¹⁴ Shi beni ameba le, amek̄ee le ake: Ts̄ōl̄o, w̄ole ake anokwaf̄o jio, ni okpaaa gb̄omei aml̄i; ejaake okw̄ee gb̄omei ahieη tsei an̄o, shi moη ots̄ō Nyōηm̄o gb̄e le ye an̄okwale mli: Ani eja ake atsūo onia ah̄āa Kaisare, aloo ejaaa? W̄oh̄ā, loo w̄okah̄ā?

¹⁵ Shi ni eyoo amesatofeem̄o le, ek̄ee am̄e ake: M̄eeba nyets̄ō minaa? Nyek̄e denario le abaa, ni makw̄ea.

¹⁶ Ni amek̄eba. Ni ek̄ee am̄e ake: Nam̄o mfoniri ke nōηm̄ā le ne? Ni amek̄ee le ake; Kaisare nōη.

¹⁷ Ni Yesu here n̄o ni ek̄ee am̄e ake: Nyeh̄oā *Kaisare nii nyeh̄āa Kaisare, ni nyeh̄oā Nyōηm̄o nii nyeh̄āa Nyōηm̄o. Ni ameh̄ie fee am̄e yaa ye ehew̄o. **Rom. 13,7.*

(18-27. *Mat 22,23-33. Luk. 20,27-38.*)

¹⁸ Ni Sadukifoi ni kēo ake gb̄ohiiashitee ko be le hu ba eη̄o, ni amebabi le ake:

¹⁹ Ts̄ōl̄o, Mose *ηmaa h̄ā w̄o ake: “Ke m̄o ko nyemi gbo, ni eshi eη̄a, ni eshiii bii le, enyemi le aη̄o eη̄a le, ni ewo shwiei eh̄ā enyemi le.” *^{5 Mose 25,5.}

6.

²⁰ Agbene nyemimēi kpawo hi shi; ni onukpa le wīe yoo, ni beni egbo le, eshiii bi;

²¹ ni m̄o ni ji enȳo le hu η̄o le, ni egbo, ni le hu eshiii bi ko ye esee; ni m̄o ni ji et̄̄ le hu nakai nōηη.

²² Ni m̄ei kpawo le f̄ee ke le hi shi, ni ameshiii bii ye amesee. Ni am̄e f̄ee amesee le yoo le hu bagbo.

²³ Bele gb̄ohiiashitee le mli, beni am̄eaatee shi le, am̄eteη nam̄o η̄a eeets̄ō, ejaake m̄ei kpawo le f̄ee ywe le?

²⁴ Ni Yesu here n̄o ni ek̄ee am̄e ake: Ani jee ηmalei le ke Nyōηm̄o hewale le ni nyeleee le hew̄o nyet̄ō nee?

²⁵ Ejaake beni am̄eaatee shi keaaje gb̄ohii ateh̄ le, am̄eyweη yei, ni asan̄ am̄egb̄āη; shi moη am̄eaatam̄o ηwei b̄ofoi.

²⁶ Shi gb̄ohii le, ak̄eni am̄eteo shi ekon̄η le, ani nyekaneko ye *Mose wolo le mli, ye ηmeitso le he, b̄oni Nyōηm̄o kee le ake: “Mi le, Abraham Nyōηm̄o ke Isak Nyōηm̄o ke Yakob Nyōηm̄o ji mi” le? *^{2 Mose 3,2. 6.}

²⁷ Nyōηm̄o jee gb̄ohii a-Nyōηm̄o, shi hiēk̄aal̄oi moη a-Nyōηm̄o ji le. No hew̄o le nyemiit̄ō babao.

(28-34. *Mat. 22,34-40. Luk.*

20,39. 40. Luk. 10,25-28.)

²⁸ Ni wolon̄m̄al̄oi le ateh̄ m̄o kome ni nu ake am̄emiibibii sane le hu

ba, ni beni ena ake ehã amẽ hetoo jogbarɲ le, ebi le ake: Te nɔ ni ji kitã le atɛɲ klɛɲklɛɲ nɔɲ?

²⁹ Shi Yesu here le nɔ ake: Kitãi le fɛɛ atɛɲ klɛɲklɛɲ nɔ ji enɛ: **“Bo toi, Israel! Nuɲtsɔ, wɔ-Nyɔɲmɔ le, Nuɲtsɔ kome ni; *5 Mose 6,4. 5.*

³⁰ ni suɔmɔ Nuɲtsɔ o-Nyɔɲmɔ le kɛ otsui fɛɛ kɛ osusuma fɛɛ kɛ ojwɛɲmɔ fɛɛ kɛ onyɛmɔ fɛɛ!” Enɛ ji klɛɲklɛɲ kitã.

³¹ Ni nɔ ni ji enyɔ le tamɔ nɔ: **“Suɔmɔ onaanyo tamɔ bɔni osumɔɔ bo diɛɲtsɛ ohe.”* Kitã ko bɛ ni fe enɛɛmɛi. **3 Mose 19,18.*

³² Ni woloɲmalɔ le kɛɛ le ake: Ojogbarɲ, tsɔɔlɔ! anɔkwale okɛɛ ake Nyɔɲmɔ kome pɛ yɛ, ni Nyɔɲmɔ ko bɛ, ja le kɛkɛ le;

³³ ni le suɔmɔ kɛɛ tsui fɛɛ kɛ nilee fɛɛ kɛ susuma fɛɛ kɛ nyɛmɔ fɛɛ mli, kɛ naanyo suɔmɔ tamɔ bɔni mɔ sumɔɔ le diɛɲtsɛ ehe le, **efe shãa afɔlei kɛ afɔlei fɛɛ. *1 Sam. 15,22.*

³⁴ Ni beni Yesu na ake eto bee yɛ nilee naa le, ekɛɛ le ake: **Oke Nyɔɲmɔ Maɲtsɛyeli le tɛɲ jekɛɛɛ. Ni mɔ ko mɔ ko ekaa le sane ko bimɔ dɔɲɲ. *Bɔf. 26,27-29. (35-37. Mat. 22,41-46 Luk. 20,41-44.)*

³⁵ Ni beni Yesu tsɔɔ nii yɛ sɔlemɔwe le, ewo enaa nɔ ni ekɛɛ: Te tɛɲɲ ni woloɲmãlɔi le kɛɔ ake Kristo le David biɲ le?

³⁶ Ejaake *David diɛɲtsɛ kɛɛ ɲyɛ Mumɔ Krɔɲkrɔɲ le naa ake: “Nuɲtsɔ le kɛɛ mi-Nuɲtsɔ le ake: Ta mininejurɔ nɔ keyashi beyinɔ ni

maɲɔ ohenyɛlɔi mafɛɛ onaneshishi maɲɔol!” **Lal. 110,1. †2 Sam 23,2.*

³⁷ Kɛ David diɛɲtsɛ tsɔɔ le Nuɲtsɔ le, te tɛɲɲ ni eji ebi mɔ?

(38-40. Mat. 23,1-39. Luk. 20,45-47.)

³⁸ Ni mɛi babaoo bole toi kɛ miishɛɛ. Ni ekɛɛ amɛ yɛ enitsɔɔmɔ le mli ake: Nyehiɛ ahia nyɛhe nɔ yɛ woloɲmãlɔi le ahewɔ, mɛi ni sumɔɔ atadei wuyaa woo kɛ nyiɛmɔ, kɛ jra nɔ ɲamɔi,

³⁹ kɛ onukpai ashitramɔhei yɛ kpeehei le, kɛ okplɔ yitso tamɔ yɛ niyenii ashii;

⁴⁰ mɛi ni mĩio yei okulafoi aaafe, ni lakpatoo hewɔ le amɛsɔlɔ sɔlemɔi kakadãji: mɛnɛɛmɛi afɔbuu le aaafe nine!

(41-44. Luk 21,1-4.)

⁴¹ Ni Yesu yata *shikatoohɛ le ɲlɛnɔ ni ekwɛɔ bɔni mɛi le ɲɔɔ shika woo shikatoohɛ le mli. Ni niiatɛmɛi pii ɲɔɔ babaoo woo mli. **2 Maɲ 12,10.*

⁴² Ni yoo kulafo ohiafo ko hu ba, ni ekɛ leptoi enyɔ ni naa shiɔ tsaakpoo bawo mli.

⁴³ Ni etɛɛ ekaselɔi le kɛba ni ekɛɛ amɛ ake: Lɛlɛɲ, miikɛɛ nyɛ ake: Neke kulafo ohiafo nɛɛ kɛ pii ewo mli fe mɛi fɛɛ ni kɛ eko ebawo shikatoohɛ le mli le.

⁴⁴ Ejaake mɛi le fɛɛ le, nɔ ni amɛna ni etɛke nɔ le eko amɛkɛbawo mli; shi mɔnɛ le, nɔ ni eyɔɔ yɛ ehã mli ni ekeleɔ ehe le fɛɛ ekebawo mli nɛɛ. 2 Kor. 8,12.

Yitso 13

(13. Mat 24. Luk. 21,5-36.)

¹Ni beni eje kpo ye sɔlemɔwe le, ekaselɔi le atɛɲ mɔ kome kɛɛ le ake: Tsɔɔlɔ, kwe tei kome kome ke tsui kome kome!

²Ni Yesu here nɔ ni ekɛɛ le ake: Oona neke tsui kpetɛɲkplei nɛɛ? Ashiɲ tɛ kome ye ekroko nɔ ni atsiɲ atswaɲ shi.

³Ni beni eta shi ye Mugɔɲ le nɔ ye sɔlemɔwe le ɲlenɔ le, Petro ke Yakobo ke Yohane ke Andrea bi le ye afã ake:

⁴Tsɔɔmɔ wɔ be mli ni afee nii nɛɛ, ke be mli ni nii nɛɛ fɛɛ kwa aaaba mli le he okadi.

⁵Ni Yesu here amɛ nɔ ni ebɔi kɛɛmɔ ake: Nyɛkwea jogbaɲɲ koni mɔ ko akalaka nyɛ.

⁶Ejaake mɛi pii aaaba ye migbei anɔ, ni amɛaakɛɛ ake: Miɲ! ni amɛaalaka mɛi pii.

⁷Shi ke nyɛnu tai ke tai asaji ahe le, nyɛkahaoa; ejaake ja neke nibii nɛɛ ba kɛ moɲ, shi naagbee le shɛko.

⁸Shi maɲ aaate shi awo maɲ, ni Maɲtseyeli aaate shi awo Maɲtseyeli, ni shikpɔɲhosomɔi aaaba ye hei srɔtoi, ni hɔji ke haomɔi aaaba. Enɛɛmɛi ji kɔɔmɔi abɔimɔ.

(9-13. Mat. 10,17-22. Luk. 21,12-17.)

⁹Shi nyɛ le nyɛlea nyɛhe nɔkwɛmɔ; ejaake amɛaɲɔ nyɛ kɛaatɛ gwabai amlɪ, ni aaayi nyɛ ye kpɛɛhei le, ni ake nyɛ aaadamɔ lumɛi ke

maɲtsemɛi ahie ye mihewɔ, koni ake ye amɛ odase.

¹⁰Ni ja ashie sanekpakpa le atsɔɔ jeɲmaji fɛɛ dã. ^{16,15}

¹¹Shi ke amɛkpla nyɛ ketee amɛyahã le, nyɛkahaoa nyɛhe nyɛtoa ye nɔ ni nyɛaawie hewɔ, ni asaɲ nyɛkayea he ɲkɔmɔ; shi moɲ nɔ ni akɛaahã nyɛ ye nakai ɲmlɛtswaa le nɔ le, no nyɛwiea; ejaake jee nyɛ nyɛwieɔ le, shi moɲ Mumɔ Krɔɲkrɔɲ le ni.

¹²Shi nyɛmi aaɲɔ nyɛmi ahã gbele, ni tse hu aaɲɔ bi ahã; ni bii aaate shi awo amɛfɔlɔi, ni amɛaɲɔ amɛ amehã, ni agbe amɛ.

¹³Ni mɛi fɛɛ aaanyɛnyɛ ye migbei ahewɔ; shi mɔ ni hieɔ mli kɛwulaa shi le, aaahere eyiwala.

¹⁴Shi ke nyɛna *amanɲfɔ nihiinii le ni gbalɔ Daniel wie he le ake emɲ he ni esaaa ake emaa le (†mɔ ni kaneɔ le hã ni eyoo sɛɛ!), no le mɛi ni yɔɔ Yudea le ajo foi aya gɔji le anɔ; *Dan. 9,27. †Dan 12.4. 10.

¹⁵ni mɔ ni yɔɔ tsu yiteɲ le akakpleke shi eba shiã, aloo ni ebote shiã eyakɔ nɔ ko;

¹⁶ni mɔ ni yɔɔ ɲmɔshi le ekaku esɛɛ eyakɔ etade,

¹⁷Shi mihã mɛi ni hie musu ke mɛi ni hãa fufɔ ye nakai gbii le amlɪ le, kpoo!

¹⁸Shi nyɛsɔlea koni nyɛ foijee le akaba ye fɛibe mli!

¹⁹Shi nakai gbii le amlɪ le *amanehulu aaaba ni anako nɔ dã keje jeɲ ni Nyɔɲmɔ bɔ le shishijee

mli aaahuu kebashi ημενημενε, ni asan anar no dōrj. *Dan. 12,1.

²⁰ Ni ja Nujtsə le fo gbii le anə, ke jee nakai le, aherē heloo ko heloo ko yiwala; shi halaməbii ni ehala le ahewə le efo gbii le anə.

²¹ Ni no mli le, keji mə ko kee nye ake: Naa, Kristo ye biē! loo: Naa, eye jei! le, nyekahea nyeyea.

²² Ejaake amale kristoi ke amale gbaloi aaate shi, ni ameaatsdō okadii ke naakpēnii, koni, kee aaaho le, amelaka halaməbii le tete.

²³ Shi nye le nyekwea jogbarj; naa, mikēe nye mito.

²⁴ Shi no gbii le amli ye neke amanehulu nēe sēe le hulu hiē aaawo duj, ni nyōntserē hu kpēj,

²⁵ ni ηwei ηulami le aatserē atswia shi, ni aaahoso hewalei ni yō ηwei le.

²⁶ Kēke le aaana gbomə bi le ake eeba ye atatui le amli ke hewale ke anumnyam babao.

²⁷ Kēke ni eeetsu *ebəfoi le, ni ameaabua ehalaməbii le anaa keaaje kōyōi ejwē le nō, keje shikpōj naagbeehe keyashi ηwei naagbeehe. *Mat. 13,41.

²⁸ Nyekasea agbāmitso abe ni ebua le. Beni eniji le efrōke ni ebōi bai fumə le, nyele ake latsaabe le eshe etā.

²⁹ Nakai nōj η nye hu, beni nyaaana ake neke nii nēe eba mli le, nyenaana nyelea ake eshe agboi anaa tete etā.

³⁰ Lēelēj, miikēe nye ake: Yinə nēe hoj, ake ja nii nēe fēe eba mli dā.

³¹ ηwei ke shikpōj baho aya; shi miwieməi le hoj eyarj.

³² Shi no gbi le ke no ηmlētswaa le mə ko leee; ηwei bəfoi le hu leee, ni bi le tete leee, ja tsē le kome kēke.

³³ Nyekwea jogbarj, nyeshia kpe ni nyēsəlea; ejaake nyeleee beyinə ni bee le sheə.

³⁴ Tamə *nuu ko ni edom eshi ewe, ni ehā etsuji le hegbē ke mə fēe mə nitsumə, ni efa agbonaakwələ le ake ebu. *Mat 25,14. Luk. 19,12.

³⁵ No hewə le nyēsraa; ejaake nyeleee beyinə ni shiātse le baa: ekole gbēke, loo nyōj tēj, loo wuəgbēemə, loo leebi; Luk. 12,38.

³⁶ koni ekaba trukaa ebanina nye ake nyemiiwə.

³⁷ Shi nō ni mikēo nye nēe, mei fēe mikēo: Nyēsraa!

Yitso 14

(14,1. 2. Mat. 26,1-6. Luk. 22,1. 2.)

¹ Ni beni eshwē gbii enyō ni ayeə Hehoo ke akpiti gbijurə le, osəfonukpai le ke woloj mālōi le tao bōni ameaafēe ni amemə le ηaa mli ni amēgbe le.

² Shi amēke: Jee gbijurə le nēej, koni marj le akabu.

(3-9. Mat. 26,6-13. Yoh. 12,1-8.)

³ Ni beni eyō Betania ye Simon, kpitiyelə le, we le ni eta niyenii ashi le, yoo ko ni hiē alabastro tō ni nardo mu ηmiijmi ni jra wa naakpa yō mli ba; ni ejwa alabastro tō le ni efōse mu le eshwie eyitej.

⁴Shi mei komēi amlī wo la ye amēteŋ ni amēke: Mēe hewə ni afite mu le nekē nēe?

⁵Ejaake kule nekē mu nēe aanye ahōō ahe fe denarioi ohai etē ni aŋə hā ohiafoi. Ni amēwie ehe huhuuu.

⁶Shi Yesu kēe: Nyefōa le hiemə; mēe hewə nyehaoō le? Etsu nitsumə fēfēo ehā mi.

⁷Ejaake *ohiafoi le nyēke amē ye daa, ni be fēe be ni nyēsuməō le nyēaanye amē ejurə nyefee; shi mi le, jee daa mīke nyē aahi shi. *⁵ Mose 15,11.

⁸Məne le, nə ni enyē efēe nēe; etsō hiē ebafō migbəmətso le mu eto mifuu.

⁹Lēleŋ, miikēe nyē akē: He fēe he ni aaashie sanekpakpa nēe ye, ye je nēeŋ fēe le, aaatsi nə ni efēe nēe hu tā aŋəkai le

(10. 11. Mat. 26,14-16. Luk 22,3-6.)

¹⁰Ni Yuda Iskariot, mei nyōŋma ke enyō le atēŋ mə kome le, yiŋ etee osōfonukpai le aŋə, koni eyatsōō amē esēegbe.

¹¹Shi amē le, beni amēnu le, amēnya, ni amēwo le shi ameto akē amēaahā le shika; ni tao bōni eefee ni ehā amēnine ashē enō ye bee ni sa mli.

(12-16. Mat. 26,17-19. Luk. 22,7-18.)

¹²Ni akpiti gbii juji le amlī klēŋklēŋ gbi le nə, beni agbeō Hehoo toobi le, ekaselōi le bi le akē: Nēegbe osuməō akē wōyasaa nii wōto ye ni oye Hehoo le?

¹³Ni etsu ekaselōi le atēŋ mei enyō ni ekēe amē akē: Nyeyaa maŋ leŋ, ni nuu ko ni hiē nukpulu ke nyē aakpe; nyenyiea esēe;

¹⁴ni he ni eeeyabote le, nyēka jei shīatse le akē: Tsō le le kēe: Nēegbe gbōiatoohe le ni mīke mikaselōi le baye Hehoo le ye mli le yōō? 11.3.

¹⁵Ni eeetsōonye ŋwei asa kpetēŋkple ko ni awula mli ni asaale, nyēsaa nii nyētoawō ye jei.

¹⁶Ni ekaselōi le yiŋ amētee maŋ leŋ, ni amēyana bōni ekēe amē le, ni amesaa Hehoo le ameto.

(17-25. Mat. 26,20-22 Luk. 22,14-23. Yoh 18,21-26.)

¹⁷Ni beni shē gbēke le, ekē mei nyōŋma ke enyō le tee jei.

¹⁸Ni beni amētra shi amēyēō nii le, Yesu kēe: Lēleŋ, miikēe nyē akē: Nyē mei ni nyēkemi yēō nii nēe atēŋ mə kome baatsōō misēegbe.

¹⁹Ni amēbōi ŋkōmōyeli ke le bimō ekomekome akē: Miŋ loo? ni mə ko hu bi le akē: Miŋ lo?

²⁰Ni ehēe nə ekēe amē akē: Nyē mei nyōŋma ke enyō le atēŋ mə komeŋ, mə nine ni ke minine kpeō ye kã le mli le.

²¹Gbōmō bi le miīya taake bōni aŋma ye ehe le moŋ; shi kpoo hā mə ni tsōō gbōmō bi le sēegbe le! faŋ nə ni anaaa afo nakai gbōmō le.

²²Ni beni amēyēō nii le, Yesu ke aboloo, ni ejōō nə, ni ekumō mli, ni eŋōhā amē ni ekēe: Nyēhea, nyeyea, enē ji migbəmətso le. 1 Kor. 11,23-25.

²³Ni ewo kpulu le, ni eda shi, ni enjohã ame, ni ame fee amenu eko.

²⁴Ni ekee ame ake: Ene ji milá ni ji kpãnmõ hee le nõ le, ni anjõ shwie shi ye mei pii ahewõ le.

²⁵Leeleñ, miikée nye ake minur waintso yibii le eko dõññ keyashi gbi nõ ni manu le ehee ye Nyõñmõ Mantseyeli le mli.

(29-31. Mat. 26,30-35. Luk 22,31-34. 39.)

²⁶Ni beni amela *yijiemo lala ko le, ameje kpo amete Mugõñ le he. *Lal. 113-118.

²⁷Ni Yesu kee ame ake: Nyõññ neey le mihe sane bahã nye fee nyenane atõtõ; ejaake añma ake: *"Matswa tookwelo le nõ, ni toi le aaagbe ashwã." *Zak. 13,7.

²⁸Shi *kẽle mishitee see le matsõ nyehie keatee Galilea. *16,7.

²⁹Shi Petro kee le ake: Keji mei le fee nane aaatõtõ tete le, mi le minane etõtõñ.

³⁰Ni Yesu *kee le ake: Leeleñ, miikée o ake: ñmene nyõññ neey le wuõ nañ agbe shii enyõ ni oookpa ye misee shii etẽ. *Yoh. 13,38.

³¹Shi ewie ekã naa fe tsutsu le ake: Keji gbo mike o aaagbo tete le, mikpañ ye ose! Ni ame fee amekée nakai nõññ.

(32-42. Mat. 26,36-46. Luk. 22,40-46.)

³²Ni amete he ko ni atseõ jei ake Getsemane, ni ekee ekaselõ le ake: Nyetraa bie, koni mayasõle dã. Yoh. 18,1.

³³Ni enjõ Petro ke Yakobo ke Yohane efata ehe, ni ehe bõi kpokpo mõ ke haomõ;

³⁴ni ekee ame ake: *Misusuma were eho ehe keyashi gbele mli po; nyehia bie ni nyeshia kpe! *Yoh. 12,27.

³⁵Ni etee hiẽ fioo, ni eho ebu shi, ni esõle, koni, keji aaanye aba mli le, ñmletswaa le aho ehe;

³⁶ni ekee: Aba, ataa! onyẽõ nii fee ofeõ; jiemo *kpulu nee ye minõ; shi kẽle jeee bõni mi misumõ, shi moñ bõni bo osumõ! *10,38.

³⁷Ni eba ebana ame ake amemiiwõ, ni ekee Petro ake: Simon, wõ owõõ? onyee kpe oshi ñmletswaa kome?

³⁸Nyeshia kpe ni nyesõlea, koni nyekabote kã mli. Mumõ le miikple moñ; shi heloo le he waaa.

³⁹Ni eyiñ etee ekoññ ni eyasõle, ni ewie nakai wiemo le nõññ.

⁴⁰Ni bem eku esee eba le, ena ake amewõ ekoññ; ejaake ame hiñmeii etsii, ni ameleee nõ hetoo ni amehãa le.

⁴¹Ni eba nõ ni ji shi etẽ, ni ekee ame ake: Nye le nyehie ejõ nye ni nyewõõ nee? Efa; ñmletswaa le eshe, naa, anjõ gbomõ bi le aaawo eshafeelõ aden.

⁴²Nyetea shi nyehãa wõyaa; naa, mõ ni baatsõõ misee gbe le eshe shi etã.

(43-54. Mat 26,47-58. Luk. 22,17-55. Yoh. 18,2-18.)

⁴³Ni amrõ le nõññ, beni ewieõ lolo le, Yuda, mei nyõñma ke enyõ le ater mõ kome le, ba ni mei babao ni je osõfonukpai le ke woloñmãlõ le ke

onukpai le aṅṅo le fata ehe, amehie klanṅte ke tsei.

⁴⁴ Shi seegbetsḍḍolo le eto ame okadi ko ake: Mḍ naa ni mashwḍo le, le ni; nyemḍa le ni nyekplaaa le keyaa shweshweeshwe,

⁴⁵ Ni beni eshe shi nḍḍḍ pe ni eba eṅṅḍo ni eke: Rabi, Rabi! ni eshwḍo enaa.

⁴⁶ Ni amebashwie enḍo ni amemḍo le.

⁴⁷ Shi mei ni damḍo jei le aterḍ mḍo kome gbala eklanṅte, ni eṅṅḍḍo osḍfonukpa le tsulo le ni efo etoi.

⁴⁸ Ni Yesu fḍa enaa ni eke ame ake: Mimḍamḍo nyebaa ke klanṅte ke tsei tamḍo amḍo ojotswalo nee;

⁴⁹ daa ni mike nye yḍḍo sḍalemḍwe le ni mitsḍḍo mei anii le, no le nyemḍḍomi; shi beni afee ni ḡmalei le ana aba mli hewḍḍ!

⁵⁰ Ni ame fee amejḍo foi ameshi le.

⁵¹ Ni oblanḍyo ko ni eke klala eke eyayaiḍḍ nyie esee, ni oblahii le mḍo le;

⁵² shi eshi klala le ni ejo foi ke ehe yayai.

⁵³ Ni amekpla Yesu ketee osḍfonukpa le ḡḍḍo; ni osḍfonukpai le ke maḡ onukpai le ke woloḡmḍalo le fee naa bakpe shi ye eṅṅḍo.

⁵⁴ Ni Petro nyie esee fleḡḡ ke yabote osḍfonukpa le mḍḍo tee leḡ, ni eke tsuji le yatra shi, ni ewere la.

(55-65. Mat 26,59-68. Luk.

22,63-71. Yoh. 18,19-24.)

⁵⁵ Ni osḍfonukpai le ke akuashḍḍ muu le fee tao Yesu he odase ko ni amewo le gbee; shi amenaana eko.

⁵⁶ Ejaake mei pii ye ehe amale odase, shi amedasei le yee egbḍo.

⁵⁷ Ni mei komēi tee shi ni ameye ehe amale odase amekke:

⁵⁸ Wḍo dieḡtse wḍḍu ni eke ake: *Mi le makumḍo sḍalemḍtsu nee ni ake niji fee le, ni gbii etḍ mli le māma ekroko ni jee niji akēfee. *Yoh. 2,19.

⁵⁹ Shi no tete hu amedase le yee egbo.

⁶⁰ Ni osḍfonukpa le tee shi damḍo shi ye ameter, ni ebi Yesu ake: Otooo he eko? Mee odase menemēi yeḍ ye ohe ne?

⁶¹ Shi *etswaaa esey ni etoo he eko. Osḍfonukpa le saa bi le ekoḡḡ ake: Ani bo ji Kristo, mḍo ni aḡḍḍo le bi le loo? *15,5. Yes 58,7.

⁶² Ni Yesu kee: Miḡ; ni nyaaana gbḍḍḍo bi le ake eeta hewale le ninejuro nḍo ni “eeba ye ḡwei atatu le amli.”

⁶³ Shi osḍfonukpa le gbala etadei ni eke: Mee dasefoi wḍsaa wḍtaoḍ dḍḡḡ?

⁶⁴ Nyenu emusubḍḍo le; te nyejwḗḗḗo terḡḡ? Ni ame fee amebu le fo ake esa gbele. Yoh. 19,7.

⁶⁵ Ni mei komēi bḍi lajḍfee ke ehe shwiemḍ, ni amefi ehie ni ameyi le, ni amekke le ake: Gbaa! Ni tsuji le gbala le mai.

(66-72. Mat 26,69-75. Luk.

32,56-62. Yoh. 18,17. 25-27.)

⁶⁶ Bele Petro ye shishi le ye mḍḍo tee leḡ, ni osḍfonukpa le weyei le aterḍ mḍo kome ba;

⁶⁷ ni beni ena Petro ni ewere la le, ekwe le ni ekee: Te bo hu oke Yesu Nazarenyo le yoo?

⁶⁸ Shi etso ekee: Mileee no ni okoo nee, ni minaaa shishi tete. Ni eje kpo etee koi le shi, keke ni wua gbe.

⁶⁹ Ni oblayoo le na le ekoyi, ni esaa ebodi mei ni damo jei le keemo ake: Ametej mo kome ne!

⁷⁰ Shi etso ekoyi. Ni fee see fioo le mei ni damo jei le kee Petro ekoyi ake: Anokwale mli le, ametej mo kome jio, ejaake Galileanyo jio, ni owiemo hu tamo nakai.

⁷¹ Keke le ebodi loomo ke kitaikaa mo ake: Mileee gbomo ni nyewieo ehe nee!

⁷² Ni amro le wua, gbe no ni ji shi enyo; ni Petro kai wiemo ni *Yesu kee le le ake: Wu na agbe shii enyo ni oookpa ye missee shii ete. Ni he ni ekai le, efo ahu. *K. 30.

Yitso 15

¹ Ni beni je kee etsereo le, osofonukpai le ke marj onukpai le ke wolonmaloi le ke akuashonj muu le fee tee ajina, ni amefi Yesu ni amekpla le ameke le yahã Pilato. *Mat. 27,1. 2. Luk. 22,66; 23,1. Yoh. 18,28.*

(15,2-19. *Mat. 27,11-30.*

Luk. 23,2-25. Yoh. 18,29—19,16.)

² Ni Pilato bi le ake: Ani bo ji Yudafoi le amantse le? Ni ehere no ekee le ake: Okee.

³ Ni osofonukpai le flo enaa pii.

⁴ Ni Pilato bi le ekoyi ake: Otooo he eko? Kwe onaa sonj ni ameflao!

⁵ Shi Yesu *etoo he eko donj, ni Pilato hie fee le yaa. *14,61. *Yes. 58,7.*

⁶ Shi daa nee ke she gbijuro le no le, ejmeo gboklefonyo kome ni amebio le he ehã ame.

⁷ Shi mo ko ye ni atseo Baraba ni awo le niiaj ke atuatseloi krokomei ni gbe gbomo ye atuatsemo le mli le.

⁸ Keke ni asafu le babodi blomo ke le faikpamo, ake efee tamu boni efee daa le ehã ame.

⁹ Shi Pilato here ame no ni ekee: Nyemiisumo ake miymee Yudafoi amantse le he mihã nye lo?

¹⁰ Ejaake ele ake hetsemo naa ni osofonukpai le mo le hã le. *Yoh. 11,48.*

¹¹ Shi osofonukpai le wo asafu le yij ake amehã ejmee Baraba monj he ehã ame.

¹² Ni Pilato saa here no ekee ame ekoyi ake: Bele meni nyetao? ake mifee mo ni nyetsao le Yudafoi amantse le he mo?

¹³ Shi ameblo ekoyi amekke: Sejmole!

¹⁴ Ni Pilato kee ame ake: Shi mee efonj po efee? Shi ameblo fe tsutsu le ake: Sejmole!

¹⁵ Shi akeni Pilato tao ake ekpleo ehã asafu le hewo le, ejmee Baraba he ehã ame; ni Yesu le, eke kplebi yi le, ni enj le ehã ni ayasenj le.

¹⁶ Ni asrafoi le kpla le ketee kojomo mo lej, ni ametse asrafoi akuu muu le fee kebakpe.

¹⁷ Ni amewo le atade tsuru ko, ni amefee nmei kekere ameno file.

¹⁸ Ni ameb̄di le ḡamā ake: Oshwiee, Yudafoi amartse!

¹⁹ Ni amekē pamplo tswia eyiteḡ, ni amefē lajō ameshwie ehe, ni amekula shi ameja le.

(20-41. Mat. 27,31-51. Luk. 23,26-49. Yoh. 19,16-30.)

²⁰ Ni beni ameyeyee ehe feo le, amejie atade tsuru le ye ehe, ni amejō le dieḡtse etadei le amewo le, ni amekpla le ketee, ni ameyaseḡ le.

²¹ Ni amenyē Simon Kirenenyo ko ni je ḡa leḡ hoō ni ji Aleksandro ke *Rufo tse le nō, ake ewo esejmōtso le.

*Rom. 16,13.

²² Ni amekpla le ketee he ko ni atseō jei Golgota, eshishi ji Yitsorjōhe.

²³ Ni *amehā le wain ni ake mire efutuḡ ake enu; shi enuuu. *Lal. 69,22.

²⁴ Ni beni ameseḡ le le, ameja etadei le amlī, ni amefō nō oshiki, nō ni mō akō. Lal. 22,19.

²⁵ Shi ḡmle neehu mli ameseḡ le le.

²⁶ Ni aḡma sane ni akefō enō le ye eyiteḡ ake: “Yudafoi le amartse le”.

²⁷ Ni ameseḡ ojotswalōi enyo amefata ehe, mō kome ye eninejuro, ni mō kome hu ye ebeku.

²⁸ Ni *ḡmale le ni kee ake: “Ni abu le ashi efōḡfeelōi anō” le ba mli. *Yes. 53,12.

²⁹ Ni mei ni hoō le lomole, ni amehoso ameyitsei ni amekē: Ei, *bo ni okumōō sōlemōtsu ni osaa omaale gbii etē le nee! *14,58.

³⁰ Heremō bo dieḡtse oyiwala, ni je seḡmōtso le nō okpleke shi!

³¹ Nakai nōḡḡ osōfonukpai le ke woloḡmālōi le hu ye ehe feo ye ameteḡ amekē: Ehere mei krokomei ayiwala, shi le dieḡtse enō le enyēē ehere;

³² Kristo, Israel martse le, aje seḡmōtso le nō akpleke shi ko, koni wōna ni wōhe wōye! Ni mei ni aseḡ afata ehe le hu jele. Mat 16,1. 4.

³³ Ni beni she ḡmle nyōḡma ke enyo le, duḡ wo ye shikpōḡ le nō fee keyashi ḡmeji etē mli.

³⁴ Ni ḡmeji etē mli le Yesu bo ke gbee wale eke: *“Eloi, Eloi, lama Sabaktani?” eshishi ji: “mi-Nyōḡmō, mi-Nyōḡmō, meeba okwami?” *Lal. 22,2.

³⁵ Ni beni mei ni damō jei le atē mei komei nu le, amekē: Naa, eetse Elia.

³⁶ Ni mō ko sha foi ni eyaḡo ḡshōkotsa etsō ashij mli, ni eḡōma pamplo naa ehā le ake enu ni eke: Nyehāa wōmea, ni wō kwe ake Elia aabajiele lo?

³⁷ Ni Yesu bo ke gbee wale ni eḡo emumō le ehā.

³⁸ Ni sōlemōtsu leḡ muhō le mli gba enyo keje yiteḡ kebayi shi.

³⁹ Shi beni asraafoiohaatse ni damō eḡlenō le na ake ebo neke ni eḡo emumō le ehā le, eke: Lēleḡ, ake neke gbōmō nee Nyōḡmō bi ni!

⁴⁰ Ni yei komei hu ye jei ni amedamō see fleḡḡ amemiikwe; ameteḡ mei komei ji Maria Magdalena, ke Maria, Yakobo fioo ke Yose nyē le, ke Salomo, Luk. 8,2.3.

⁴¹mei ni beni eyɔɔ Galilea ni amenyieɔ esee ni amesumɔɔle le, ke yei krokomei pii ni ke le ba Yerusalem le.

(42-47. Mat. 27,57-61. Luk. 23,60-66. Yoh. 19,33-42.)

⁴²Ni beni she gbekɛ le, akɛni eji hesaamɔɔgi ni nyie hejɔɔmɔɔgi le hie hewɔ le,

⁴³Yosef ni je Arimatia, ni ji akuashɔɔnyo ko ni yɔɔ gbe ni le hu ekwɛɔ Nyɔɔɔmɔ Maɔtseyeli le gbe le, ba ni eke ekāa yij ketee Pilato ɔɔɔ, ni eyabi Yesu gbonyo le.

⁴⁴Shi Pilato hie fee le yaa akɛ egbo momo; ni etse asraafoiohaatse le ebi le akɛ egbo etse lo?

⁴⁵Ni beni enu keje asraafoiohaatse le na le, eɔɔ gbonyo le eke Yosef.

⁴⁶Ni eyahe klala, ni ebajiele kekpleke shi, ni eɔɔ klala le eha ehe, ni eɔɔ le eyaɔɔme gbonyobu ni akpe ye tesaa mli leɔ, ni ekoklo te ekeɔa bu le naa.

⁴⁷Ni Maria Magdalena ke Maria, Yose nye le, yaakwe he ni akɛ le yaɔɔme le.

Yitso 16

(16,1-8. Mat. 28,1-8. Luk. 25,1-11. Yoh 20,1-10.)

¹Ni beni hejɔɔmɔɔgi le fo mli le, Maria Magdalena ke Yakobo nye Maria ke Salome yahe tsofakɛɔmai, koni amɛba ni amekɛbakpale.

²Ni otsi le klerɔklerɔ gbi le nɔ leebi maanɔkpa, beni hulu tee shi le, amɛba bu le naa.

³Ni amekɛkɛkɛ amɛhe akɛ: Namɔ aaakoklo te le ye bu le naa ahā wɔ?

⁴Shi beni ameyawo amehie nɔ le, amɛna akɛ akoklo te le ketee sɛɛ; ejaake eda naakpa.

⁵Ni beni amɛbote bu le mli le, amɛna oblanyo ko ta ninejurɔɔge, ni ewo atade yeɔ kakadaɔ; ni amehɛle shi.

⁶Shi ekɛ amɛ akɛ: Nyekasea gbeyei! Nyemiitao Yesu Nazarenyo ni asɛɔ le le; ete shi, ebe biɛ; naa, he ni akɛ le ɔɔme nɛ!

⁷Shi nyeyaa ni nyeyakpa ekaselɔi le ke Petro, akɛ etsɔ nyehie kemiiya Galilea; jei nyeana le ye, taake bɔni ekɛɛ nye le. 14,28.

⁸Ni amɛje kpo oya ni amɛjo foi keje bu le he, shi hekpokpɔmɔ ke naakpɛɛ mɔmɔame; ni amekɛɛ mɔ ko mɔ ko nɔ ko; ejaake amemiishe gbeyei.

⁹Shi beni etee shi leebi maanɔkpa ye otsi le klerɔklerɔ gbi le nɔ le, mɔ tsutsu ni ejie ehe kpo etsɔɔ ji Maria Magdalena, mɔ mli hu ni *efā daimonioi kpawo ye le. *Luk 8,2. Yoh. 20,11-18.

¹⁰Ni le etee eyagba mei ni ke le hi shi ni yeɔ ɔkɔmɔ ni amefoɔ le.

¹¹Shi amɛ le, beni amɛnu akɛ ehie kā ni ena le le, amehɛee ameyeee.

¹²Nii nɛɛ asɛɛ le ejie ehe kpo ye su kroko mli etsɔɔ amɛteɔ mei enyɔ, beni ameyaa shisheramɔ ye ɔɔnɔ le.

Luk. 21,13-35.

¹³Ni amε hu ameyij ametee ameyakεε mei ni eshwε le, shi amεheee nomεi hu tete ameyeee.

(14-18. Luk. 24,36-49. Yoh 20,19-23.)

¹⁴Fee sεε le *ejie ehe kpo etsōō mei nyōh̄ma ke ekome le diertse, beni ametra niyenii ashi le, ni ewie amehie ye he ni amεheee ameyeee ke ametsuiwale le hewō, ejaake amεheee mei ni na le ye eshitee le sεε le ameyeee. *1 Kor. 15,5.

¹⁵Ni ekεε amε akε: Nyeyaa je leη fεε kwa nyeyashiea sanekpakpa le nyetsōa nō fεε nō ni abō le. Mat 28,18-20.

¹⁶Mō ni heō yeō ni ebaptisi le, aaahere eyiwala; shi mō ni heee yee le, aaabule fō. Bof. 2,38.

¹⁷Shi okadii ni aaanyie mei ni heō yeō le asεε nεε: Migbei anō le

*ameaafāmō daimonioi; †ameaawie wiemōi hei; *Bof. 16,18. †Bof. 2,4. 11; 10,46.

¹⁸*ameahole onufui; ni keji amenu nō ko ni gbeō mō le, efename efōη ko; †ameaηō ameniji ameshwie helatsemεi anō, ni amεhe aaawamε.

*Luk. 10,19. Bof. 28,3-6. †Yak. 5,14. 15.

(19.20. Luk. 24,50-53. Bof. 1,4-11.)

¹⁹Keke le beni Nuηtsō Yesu ke amε ewie sεε le, aηō le ketee ηwei, ni *eyata Nyōh̄mō ninejurō nō. *Lal. 110,1.

Bof. 7,55.

²⁰Shi amε le amεje kpo ni ameyashie ye he fεε he, ni Nuηtsō le ke amε *miitsu nii ni ewo wiemō le hewale ke okadii ni nyie sεε le. *Heb. 2,4.